Danskernes Historie Online
Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor
Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret
Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links
Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

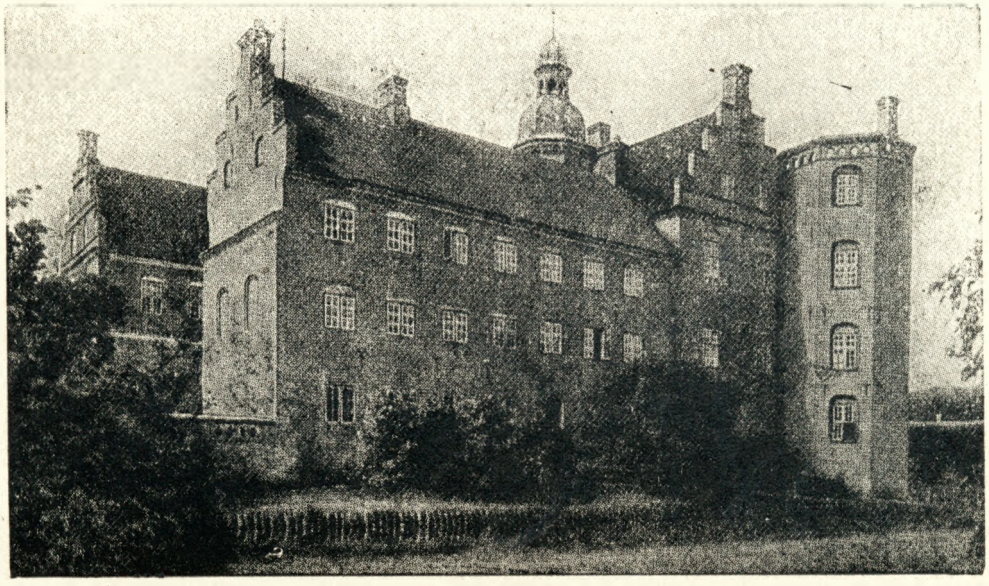

DANSKE BYER OG SOGNE

RANDERS AMT

12. HÆFTE

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Vivild Ungdomsskole.

særlig lille Udbygning med det nye Kor. Kirken har faaet sin Hovedindgang i Vest, men den gamle Nordindgang er dog bevaret. Det nye Kirkerum er dekoreret med Kalkmalerier af E. Risebye. Senbarok Altertavle fra ca. 1700 og Prædikestol fra omtrent samme Tid. Romansk Granitfont med Bladranke.

Hevringholm er Rosenkrantzernes gamle Stamsæde. Dens nuværende Hovedbygning er opført af Kammerherre Fønss nærmere ved Kysten i Stedet for den ældre, hvis Materialer til Dels er benyttet. Den bestaar af en oprindelig Længe i et Stokværk af Egebindingsværk; i 1871'erne tilbyggedes en grundmuret Længe, i et Stokværk. Det firkantede Voldsted af den af Frands Lykke opført Gaard (tre grundmurede Fløje i to Stokværk med hvælvede Kældere, Taarn og Kapel) saas for en Del Aar siden SV. for den nuværende Gaard; nu er det udjævnet. Det var en meget stor, ca. 1–2 m høj Banke, omgivet af en omtrent 7 m bred, nu tilgroet Grav, og uden om den en lavere Vold. Paa Banken er fundet Fundamenter af to lange Bygninger mod Syd og Øst; Grundstenene er dog helt opbrudte.

Vivild Ungdomsskole er oprettet den 1. Maj 1932, efter at der paa samme Plads havde været drevet Højskole siden 1903. Skolen er fremstaaet som en Frugt af stærkt præget grundtvigsk Liv, og Ungdomsskolen som en Videreførelse af et mangeaarigt Ungdomsarbejde ved Møder, Efterskole og Husflidsskole. Da Ungdomsskolearbejdet i sin Form laa Ungdomsarbejdet nærmest, blev Højskolen omdannet til Ungdomsskole, da den nuværende Forstander Rasmus Nielsen overtog den. Om Vinteren undervises unge Mænd i 14—18 Aars Alderen. Skolen søger at vække Elevernes Interesse og Arbejdslyst ved baade teoretisk og praktisk Uddannelse. Der undervises i Sløjd, forskellige Former for Husflid, Tegning, Dansk, Regning, Samfundskundskab m. m., og de unge Piger paa Sommerskolen faar Undervisning i Skolekøkken, Syning og Haandgerning foruden alle de elementære Fag. Vinterskolen for de unge Mænd varer 5 Maaneder. Sommerskolen for unge Kvinder 4 Maaneder. Skolen, der ligger meget smukt, kun 5 km fra Kattegat med god Forbindelse til Randers hver Dag, er statsanerkendt. Kort efter at Skolen var aabnet, fik den Besøg af Statens tilsynsførende Skolekonsulent Kaalund-Jørgensen, og kort Tid derefter kom Anerkendelsen. Eleverne har derfor faaet Statsunderstøttelse lige fra Skolens Begyndelse.

R. Nielsen,
Forstander.

Anton Rasmus Nielsen, Forstander, er født den 10. Novbr. 1886 i Mejlby Sogn, Randers Amt, som Søn af Bødkermester Frederik Nielsen og Hustru Johanne, født Sørensen. Gift 1918 med Margrethe Pedersen. Dimitteret 1910 fra Silkeborg Seminarium, ansat som Førstelærer ved Vivild Skole 1910. Uddannet senere ved Kursus og Rejser. Deltaget stærkt i kirkeligt og folkeligt Arbejde,

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Formand for De danske Ungdomsforeninger, Formand for Værgeraadet, Medlem af Menighedsraadet, Forstander og Ejer af Vivild Ungdomsskole.

Allingaabro Realskole er oprettet 1921. Skolen er en Forberedelses- og Realskole. Den bestaar af 7 Klasser, 3 Forberedelsesklasser og 4 Realklasser. Undervisningen er lagt saadan til Rette, at Eleverne ved Udgangen af II Realklasse vil have faaet en Undervisning i det Omfang, som omtrent svarer til Mellemskoleeksamen. I III og IV Realklasse forberedes Eleverne til „Almindelig Forberedelseseksamen", hvilken Eksamen Undervisningsministeriet efter Indstilling af Undervisningsinspektøren, Hr. O. Bjørneboe, ved Skrivelse af 30. Januar 1932 har givet Bestyreren fornyet Bevilling til at afholde ved Skolen. Skoletiden er Sommer og Vinter fra 8,30 Fm. til 2,25 Em. med en Middagspause paa ½ Time, hvori Eleverne fra Byen kan naa hjem at spise til Middag. Skolen oppebærer Tilskud fra Staten, Amtet og Kommunen.

Jacob Westrup, Realskolebestyrer, er født den 11. August 1898 i København. Dimitteret 1920 fra Haslev Seminarium, Bestyrer ved Allingaabro Realskole siden 1925.

Vivild Skole er bygget 1903. Skolen er 4-Klasset med ca. 115 Børn.

Allingaabro Kommuneskole er bygget 1887 og udvidet 1910 og 1912. Skolen er 6-Klasset med ca. 165 Børn.

Lystrup Skole er bygget 1908 og udvidet med en Forskole i 1927. Skolen er 4-Klasset med ca. 75 Børn.

C. Andersen Lund, Førstelærer.

Carl B. Andersen Lund, Førstelærer, er født den 7. Marts 1896 i Hjørring. Dimitteret 1917 fra Hjørring Seminarium, ansat som Førstelærer ved Allingaabro Skole siden 1927.

Ejnar Pedersen, Lærer, er født den 17. September 1905 i Nebel Sogn, Skanderborg Amt. Dimitteret 1930 fra Gedved Seminarium, ansat som Lærer ved Allingaabro Skole siden 1932.

G. Svanstrom, Førstelærer.

Gustav Svanstrøm, Førstelærer, er født den 22. August 1890 i Ferring Sogn, Ringkøbing Amt. Dimitteret 1914 fra Nørre Nissum Seminarium, ansat som Førstelærer ved Lystrup Skole siden 1919.

Marie Pedersen, Lærerinde, er født den 30. April 1899 i Voldby Sogn, Randers Amt. Dimitteret 1924 fra Silkeborg Seminarium, ansat som Lærerinde ved Lystrup Skole siden 1927.

Sigrid Pedersen, Lærerinde, er født den 12. April 1907 i Nørager Sogn, Randers Amt. Dimitteret 1929 fra Odense Seminarium, ansat som Lærerinde ved Vejlby Skole siden 1932.

Vivild Ungdomsforening er stiftet den 1. April 1914. De første Medlemmer var Eleverne fra den om Vinteren afholdte Aftenskole. Indtil Sommeren 1930 afholdtes Foreningens Møder i Folkeskolen; men da Formanden Lærer R. Nielsen byggede Samlingssal, blev Møderne flyttet derind. Der afholdes Møder hver 14. Dag, hvortil Byens og Omegnens unge flittigt møder. Der afholdes Foredrag, gode Bøger gennemgaas og læses op. Mange nye og ældre Sange indøves, Lysbilleder, Sangleje og enkelte Forhandlinger er med til at skaffe Afveksling i Arbejdet.

Som et Led i dette Arbejde er Vivild Ungdomsforenings Folkebogsamling oprettet. Om Vinteren foregaar et temmelig stort Bogudlaan ved Ungdomsmøderne. Dog kan og-

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

saa Ikke-Medlemmer laane mod at betale 2 Kr. aarlig. Desuden er der gennem Ungdomsforeningen ydet Tilskud til forskellige Formaal: Elevunderstøttelse til unge til et Ophold paa en Ungdomsskole, Soldaterarbejdet i Grundtvigs Hus, Anne Marie Petersens Mission, Arbejdet i Sydslesvig m. m. Der afholdes desuden i Fællesskab med „Kirkeligt Samfund" større Møder. Foreningen er indmeldt i Sammenslutningen „De danske Ungdomsforeninger".

Vivild Alderdomshjem.

Vivild Alderdomshjem er oprettet 1906—07, og blev taget i Brug den 1. Maj 1907. Hjemmet kan rumme 12—15 Aldersrentenydere. I Sidebygningen er 4 Værelser, bestemt til Fattigunderstøttede. Hjemmets Bestyrerinde er Maren Rimme, der har været der siden 1926.

M. Rimme,
Bestyrerinde.

Lystrup Brugsforening er startet 1912. Medlemsantallet er ca. 80. Formand er Gaardejer Jens Boelsmand. Foreningens Uddeler er M. Stenfeldt, der har været ved Brugsforeningen siden 1927.

Kirstine Risbjerg Nielsen, Distriktsjordemoder, er født den 24. Marts 1886 i Give som Datter af Skrædermester Anton Nielsen og Hustru Marie Kirstine, født Larsen. Jordemodereksamen 1916, Distriktsjordemoder i Asdal pr. Hjørring 1917—18, i Vrinners, Randers Amt, 1918—25, ansat som Distriktsjordemoder i Vivild siden 1925.

K. Risbjerg Nielsen,
Distriktsjordemoder.

Medlemmer af Vivild-Vejlby Sogneraad er: Gaardejer H. C. Elgaard, Gaardejer P. Simonsen, Husejer M. Chr. Christensen, Gaardejer A. J. Thorsager, Købmand A. Rasmussen, Husejer P. P. Nielsen, Gaardejer K. Overgaard, Slagter V. Halle og Arbejdsmand J. Jensen.

GESING-NØRAGER KOMMUNE bestaar af Gesing og Nørager Sogne.

Gesing Sogn omgives af Nørager og Vivild Sogne, Rovsø Herred, Vejlby og Avning Sogne, Marie Magdalene og Koved Sogne samt Nørre Dyrs Herred.

Nørager Sogn omgives af Gesing og Vivild Sogne, Kattegat og Nørre Dyrs Herred.

I Gesing Sogn findes Byerne: Nørre Gesing med Kirke, Præstegaard, Skole og Fattiggaard med Alderdomsasyl, Sønder Gesing med Forskole og Andelsmejeri, Stenbjergholt med Skole, og en Samling af Gaarde og Huse samt Hovedgaarden Løvenholm.

I Nørager Sogn findes Byerne: Nørager med Kirke, Skole, Brugsforening og Andels-

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

mejeri, Tustrup med Forskole, Rygaardsstrand Ladeplads med Skole samt en Samling af Gaarde og Huse.

Gesing Sogn har Tingsted i Randers og hører under Rovsø Herreds Rets- og Politikreds, Randers Amtstuedistrikt, Rovsø Lægekreds, Rovsø med flere Herreders Skattekreds, Sønderhald Herreds Vurderingskreds, Amtets 5. Folketingskreds, 3. Forligskreds og 4. Udskrivningskreds' 313. Lægd.

Nørager Sogn har samme Tingsted og hører under de samme Kredse som Hovedsognet samt 4. Udskrivningskreds' 314. Lægd.

Gesing Kirke bestaar af Kor og Skib, Taarn mod Vest og Vaabenhus mod Nord. Kor og Skib er fra romansk Tid af Granitkvadre paa Sokkel med Skraakant. Flere Vinduer og Sydportalen er bevarede, men tilmurede. I den senere Middelalder indbyggedes Hvælvinger i Kor og Skib, og Taarnet, af Granitkvadre og Munkesten, med hvælvet Underrum og Spidsbue ind til Skibet, og det store Vaabenhus, af Munkesten og raa Granit, tilføjedes. Altertavle og Prædikestol i Renaissancestil. Granitfont med glat Kumme. Præstestol med Udskæringer fra Renaissancetiden. Maleri af Provst Søren Hansen Ølgod, død 1694, med to Hustruer. Den lille Klokke, uden Indskrift, er fra den tidligere Middelalder og er formentlig den Klokke, der 1705 nedblæste fra Østfløjens Trappetaarn paa Løvenholm og blev ført til Gesing Kirke.

Nørager Kirke bestaar af Skib og Kor med Apsis, Taarn mod Vest og Vaabenhus mod Syd. Skib, Kor og Apsis er fra romansk Tid af Granitkvadre paa Sokkel med Skraakant. Flere Vinduer og begge de enkle Portaler er bevarede. Skibet har Bjælkeloft, Koret Tønde- og Apsis Halvkuppelhvælving. Senere tilføjedes Taarnet af Ganitkvadre og Munkesten, og Vaabenhuset af raa Granit og Munkesten. Paa Taarnets Sydside Hans Fønss til Løvenholm og Hustrus Navnecifre med Aarstallet 1761. Den ældre Altertavle fra Slutningen af det 17. Aarhundrede, med Maleri fra det 19. Aarhundrede, er nu afløst af et moderne Alterbillede. Romansk Granitfont med Bladranke. Prædikestol fra 1575.

Løvenholm hed tidligere Gesingholm og blev tillige med 5 Bol fra Skt. Hans Kloster i Viborg 1445 tilskødet Essenbæk Kloster, der ejede Nr. og Sdr. Gesing til Reformationen. Den 1. Maj 1674 blev Grevskabet Løvenholm oprettet af sine Hovedgaarde, Gesingholm, Sødringholm, Demstrup, Eskær i Salling og Skovgaard i Tørrild Herred. 1726 tilfaldt Grevskabet Kronen. Chr. VI genoprettede den 12. April 1732 Grevskabet Løvenholm, bestaaende af de 4 Hovedgaarde, for Grev Fr. Chr. Danneskjold-Samsø, som 1733 med kgl. Bevilling frasolgte Skovgaard og 1742 Demstrup og Sødringholm og 1742 fik Tilladelse til at nedlægge Grevskabet, hvorefter han 1743 skødede Løvenholm som Allodium til sin Broder Grev Ulrik Ad. Danneskjold-Samsøe, som 1751 fik kgl. Bevilling paa, at 300 Td. H. af Bøndergodset maatte beholde sin Skattefrihed, saa længe en mandelig Descendent af den Danneskjold-Samsøeske Familie var i Live, selv om Gaarden kom til anden Slægt.

Hovedbygningen, der ligger paa en rummelig Borgø omgivet af Grave, er en Renaissancebygning af røde Mursten, bestaaende af to sammenbyggede, ret ensartet, men til forskellig Tid opførte Fløje, to Stokværk høje med Kælder under Østfløjen. Ældst er Østfløjen, bygget ca. 1576 i uregelmæssig Skiftegang og med fladrunde Vinduesbuer, der i det 17. Aarhundrede har afløst halvcirkelrunde, og som nu for en stor Del er ændrede. Mellem nedre og øvre Stokværk løber en svagt udkrangende Rundbuefrise, der ogsaa omspænder et svært, rundt Hjørnetaarn ved Nordgavlen, som har bevaret Rester af en stokværksdelt Blindingsdekoration; muligvis har der oprindelig været et øvre Halvstokværk. Ind mod Gaarden har Fløjen haft et nu nedrevet Vindeltrappetaarn. Noget yngre,

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

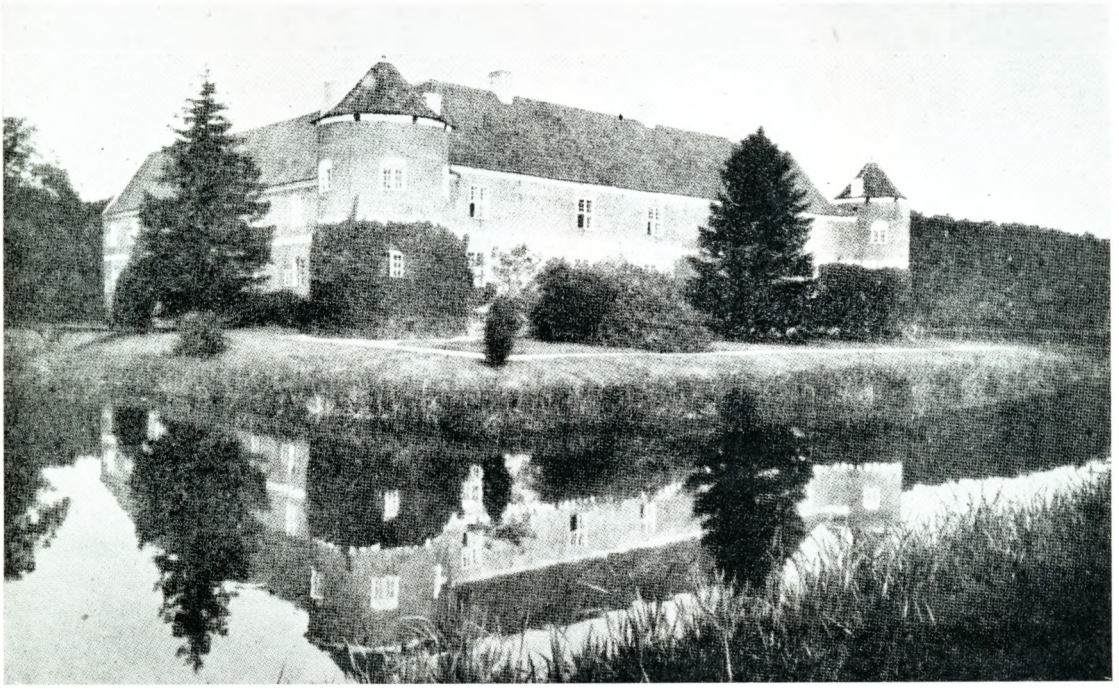

Løvenholm, set fra sydøst.

opført af Gert Rantzau ca. 1620, er Sydfløjen, hvis Arkitektur er en nøjagtig Gentagelse af Østfløjens; paa Sydøsthjørnet staar et rundt Hjørnetaarn, opført 1642, svarende til det nordre. Fortandinger i Murene tyder paa, at man har paatænkt at fortsætte Byggeriet og gøre Anlægget firfløjet, men denne Plan er aldrig gennemført. 1732 og tidligere var Gaarden i Forfald. Meget af sin nuværende Præg har Bygningen faaet under Hans Fønss, der gav Taget og Taarnhætterne deres Form og foruden Trappetaarnet nedrev Hemmeligheder udenfor Østsiden. I nordre Hjørnetaarn, som har bevaret en gammel, jernbunden Dør til Fangehullet i Kælderen, findes en smuk Hvælving, i Forstuen Rester af Kalkmalerier fra det 16. Aarhundrede; det indre Udstyr stammer ellers fra P. S. Fønss' Tid. — Bygningerne er 1901 gennemgribende restaurerede af Etatsraad Bornholdt under Ledelse af Etatsraad F. Meldahl. — Den rummelige Ladegaard, der adskilles fra Hovedbygningen ikke blot ved det Indre, men ogsaa ved brede, ydre Grave, er grundmuret efter en Brand og fornyet af Forpagter Pind. Mellem Gravene har der vistnok staaet en Portbygning, som nævnes 1732. Vest for Gaarden har der ligget et 1729 opført Tinghus af Bindingsværk. I den 7 ha Ld. store Have Syd for Gaarden fra Fønss'ernes Tid er der Kanaler og et Lysthus i nyklassisk Stil. — I Begyndelsen af det 17. Aarhundrede laa paa Gaarden en romansk Gravsten med Runeindskrift, som senere forsvandt og efter at være genfunden i 1821 kom til Nationalmuseet; den er lagt over Tyre Ebbesen Lave og hugget af „Stenmesteren" Horder.

Valdemar Uttental, Godsejer, er født den 5. Oktober 1872 som Søn af Grosserer Paus Uttental og Hustru, født Juhl. Gift 1920 med Elisabeth Komtesse Scheel, Datter af Lensgreve Christen Scheel. Besidder af Gl. Estrup Slot og Skovgods fra 1927, af Løvenholm Gods fra 1929, Formand i Bestyrelsen for Aktieselskabet Schlichtkrull & Uttental fra 1929, Medlem af Scoresbysund Komiteen og af Bestyrelsen for den Internationale Højskole i Helsingør.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

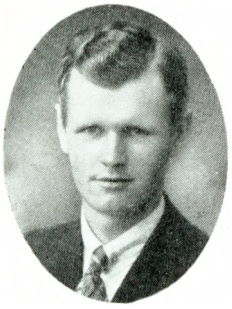

Chr. Dein,
Skovfoged.

A. C. Madsen,
Førstelærer.

K. Worm,
Lærer.

K. Greve,
Lærerinde.

Vilhelm Andersen, Skovfoged, er født den 15. Februar 1904 i Idestrup Sogn, Maribo Amt. Forstmand 1924 fra Fusingø, Assistent ved Løvenholm Skov 1926 og siden 1929 ansat som Skovfoged ved samme.

Chr. Dein, Skovfoged, er født den 1. Oktober 1902 i Estvad Sogn, Ringkøbing Amt. Forstmand 1926 fra Gunderslevholm, ansat som Skovfoged ved Løvenholm Skov siden 1932.

Gjesing Skole er bygget 1861. Skolen er 4-Klasset med ca. 100 Børn.

Stenbjergholt Skole er bygget 1865 og udvidet 1910 og 1924. Skolen er 2-Klasset med ca. 74 Børn.

Fjerupgaarde Skole er bygget 1882. Skolen er 2-Klasset med ca. 65 Børn.

Anders Christian Madsen, Førstelærer, er født den 19. September 1891 i Ranum Sogn. Dimitteret 1912 fra Ranum Seminarium, ansat som Førstelærer ved Gesing Skole siden 1922.

Carl Fausing, Lærer, er født den 3. Marts 1885 i Fausing Sogn, Randers Amt. Dimitteret 1907 fra Gedved Seminarium, ansat som Lærer ved Stenbjergholt Skole siden 1921.

Kasper Worm, Lærer, er født den 5. December 1888 i Brandslev Sogn, Viborg Amt, Dimitteret 1914 fra Silkeborg Seminarium, ansat som Lærer ved Fjerupgaarde Skole siden 1921.

Karoline Greve, Lærerinde, er født 1883 i Marie Magdale Sogn, Randers Amt, Dimitteret 1904 fra Vejle Seminarium, ansat som Lærerinde ved Tustrup Forskole siden 1905.

Medlemmer af Gesing-Nørager Sogneraad er: Gaardejer C. Johansen, Gaardejer V. Sørensen, Gaardejer M. Boelsmand, Gaardejer C. Therkildsen, Gaardejer R. Rasmussen, Gaardejer A. Elkjær, Boelsmand H. P. Danielsen, Arbejdsmand J. Jensen og Boelsmand R. Christensen.

MARIE MAGDALENE-KOED KOMMUNE bestaar af Marie Magdalene og Koed Sogne. Marie Magdalene Sogn omgives af Koed og Gesing Sogne, en Enklave af Koed Sogn, Avning, Øster Alling, Lime og Hvilsager Sogne samt Øster Lisbjerg Herred.

Koed Sogn omgives af Marie Magdalene og Gesing Sogne, Nørre Dyrs Herred, Sønder Dyrs Herred og Øster Lisbjerg Herred. Til Sognet hører en Enklave mellem Gesing og Marie Magdalene Sogne samt en Enklave i Skarresø.

I Marie Magdalene Sogn findes Byerne: Marie Magdalene med Kirke, Præstegaard, 2 Skoler, Marie Magdalene-Koed og Omegns Spare- og Laanekasse, Brugsforening, Pindstrup med Skole, Brugsforening, Kro og Jernbanestation, Bøjstrup, Ryum Stationsby med Realskole, Politistation, Hotel, Filial af Djurslands Landmandsbank, Andelsmejeri og Jern-

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

banestation, Brunmose og en Samling af Gaarde og Huse samt Hovedgaarden Ryomgaard.

I Koed Sogn findes Byerne: Koed med Kirke, Skole, Fattighus, Brugsforening, Vandværk, Attrup med Skole, Brugsforening og Vandværk, Kærende, Korupskov, Sundby med Vandværk, Holindbro og en Samling af Gaarde og Huse samt Hovedgaarden Vedø.

Marie Magdalene Sogn har Tingsted i Randers og hører under Rovsø Herreds Rets- og Politikreds, Randers Amtstuedistrikt, Rovsø Lægekreds, Rovsø med flere Herreders Skattekreds, Sønderhald Herreds Vurderingskreds, Amtets 5. Folketingskreds, 3. Forligskreds og 4. Udskrivningskreds' 311. Lægd.

Koed Sogn har samme Tingsted og hører under de samme Kredse som Hovedsognet samt 4. Udskrivningskreds' 312. Lægd.

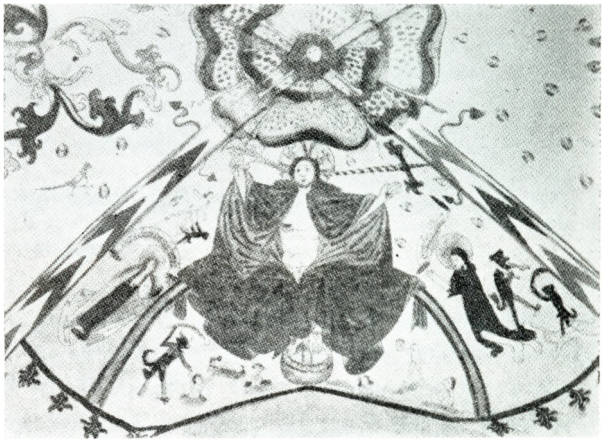

Gotisk Kalkmaleri fra Marie Magdalene Kirke.

Marie Magdalene Kirke bestaar af Skib og Kor med Apsis, stort Taarn mod Vest, Vaabenhus mod Syd og Gravkapel ved Korets Sydside. Skibet med Kor og Apsis, er opført før 1458, eller nøjere i det 15. Aarhundredes anden Fjerdedel af Hr. Otte Nielsen Rosenkrantz og Hustru og er bygget af Munkesten med Sokkel af Granitkvadre fra en ældre Kirke, paa et Sted, hvor „Skov og Træer stode, og de havde ladet bortrydde". I 1904 fandtes Kalkmalerier i Apsis, Korhvælvingen og Skibets Vægge; i Apsis er under et Dommedagsbillede malet Otto Rosenkrantz og hans Hustru Else Krognos samt Aarhusbispen Ulrik Stygges Vaaben. Lidt yngre er Skibets Hvælvinger, der indbyggedes omtrent 1500 af Niels Eriksen Rosenkrantz og Hustru Birgitte Olufsdatter; deres Vaaben og Navne er malede paa Skibets østlige Hvælving tillige med en Dommedagsfremstilling. Taarnet, der før har haft spaantækket, gennembrudt Kuppelspir, er opført 1593 af Mogens Juel, det hvælvede Gravkapel vistnok 1639. Vaabenhuset, af Mursten som de andre Tilbygninger, er ogsaa fra en senere Tid. Altertavle i pragtfuld Rokokostil med Jørgen Wilters Vaaben. Granitfonten, der 1716 er blevet udstyret med udskaarne Guirlander og en Himmel, er fra Kirkens ældste Tid og har Otte Rosenkrants og Else Krognos Vaaben samt Aarhusbispen Ulrik Stygges Vaaben og Stiftets Skytshelgen, Clements Navn. Prædikestol i Barokstil.

Koed Kirke bestaar af Kor og Skib, Taarn mod Vest og Vaabenhus mod Syd. Kor og Skib er fra romansk Tid af raa Kamp og Granitkvadre paa Sokkel med Skraakant. Begge Døre og et Vindue er bevarede. I den senere Middelalder overhvælvedes Koret og forlængedes samtidig mod Øst, idet en oprindelig Apsis nedbrødes. Desuden opførtes Taarnet, af røde Munkesten, med hvælvet Underrum og Rundbue ind til Skibet, og Vaabenhuset, af raa og kløvet Granit og Munkesten, delvis ombygget 1776 af P. K. Hoff, der har opsat et Solur over Vaabenhusdøren. Altertavle fra 1705 med et Maleri. Døbefont i Barokstil af Træ. Prædikestol fra 1638.

Ryomgaard. Den nu udtørrede Sø, Kolindsund, var den sidste Rest af et virkeligt Sund. I den graa Oltid strakte Stenalderhavet en Arm ind gennem Djursland fra Grenaa Strand til Grundfjord, og den Dag i Dag kan man spore det fordums Sund og dets Bugter og Vige i en sammenhængende Række af Moser og Enge; fra Pinstrup til Kolind løber Randers—Grenaabanen paa den nordre Bred ved Foden af Skraaninger, der paa

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

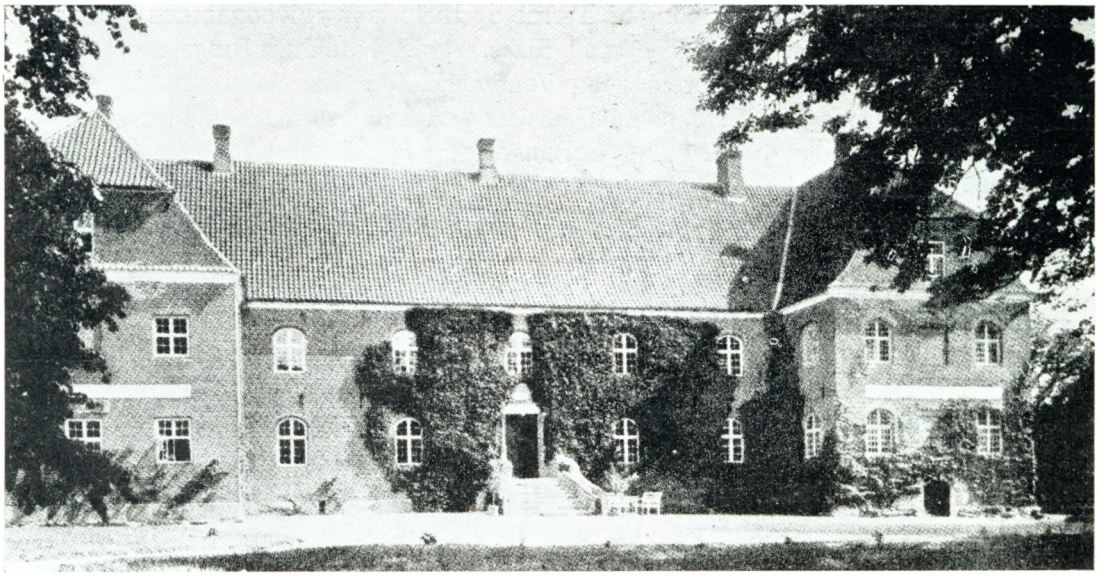

Ryomgaard, set fra Syd.

et langt Stykke endnu dækkes af Rester af den mægtige Skov, der i Oldtid og Middelalderen strakte sig i et bredt Bælte gennem Sønderhald og Nørre Herreder fra Gammel Estrup og Ryomgaard over Løvenholm til Meilgaard og Benzon. Nu standser Skoven, Fjeldskov (Fælleskoven), vestenfor en Kirkeby, der bærer det mærkelige Navn Marmelene (skrives Marie Magdalene); her har Kirken ikke, som det ellers er Skik i Danmark, taget Navn efter Landsbyen; men en Nybyggerlandsby er bleven opkaldt efter en til Marie Magdalene indviet Kirke. Det var Christiern den I.s Rigshofmester Hr. Otte Nielsen (Rosenkrantz) til Hevringholm og Bjørnholm, der lod et Stykke Skov rydde og opdyrke og til Nybyggerne byggede en Kirke „i thet stedh som skow oc træ stodhe". Da Aarhusbispen Jens Iversen Lange vilde gøre sin Myndighed gældende over den nye Kirke, opstod der mellem de to Stormænd en Strid, som blev afgjort af Kongens Retterting, der dømte, at Hr. Otte Nielsen og hans Arvinger til evig Tid skulde have Kaldsret til Marie Magdalene Kirke. Et Stykke østenfor Kirken laa en lille Landsby, Ryen eller Ryom, hvis Navn maaske kan sættes i Forbindelse med Skovrydningen, og som sandsynligvis ogsaa tilhørte Hr. Otte Nielsen. Her voksede efterhaanden en Landsbyhovedgaard frem, Ryom Hovedgaard eller Ryomgaard, hvis ældste Historie er hyllet i Mørke.

Hovedbygningen, der ikke er omgivet af Grave, ligger paa en Holm, mod Nord begrænset af et Engdrag, hvorigennem Afløbet fra Vallum Sø løber, mod Øst, Syd og Vest omgivet af Eng- og Kærstrækninger ved Ryom Aa. Den er nu et enlænget, rødt Murstenshus, to Stokværk højt over hvælvet Kælder, i Retning Ø.—V., til hvis Sydside der slutter sig to ganske korte Korsbygninger med topvalmede Gavle, af hvilke den østlige Korsbygning er Rest af en lang Fløj, der var gennemskaaret af en Port, som førte ud til „Vandbroen", der forbandt Borge- og Ladegaard. Mellemfløjen havde høje Gavle; paa NØ.-Hjørnet stod et ottekantet Taarn, og paa Sydfacaden ved nuværende Indgangsdør et rundt Trappetaarn. Mellemfløjens Vinduer har nu halvelipseformede Buestik, de fleste med Spejl, men der er Spor af, at de oprindelig har haft halvcirkelformede Buestik. En ældre Bygning har ligget en Smule sydligere, ude paa Holmens Sydspids, men dette Gaardanlæg er nedrevet af Jørgen Kruse, som har bygget den ældste Del af den nuværende Bygning. Den er gennemgribende omdannet 1768—70, da den har faaet sin nuværende symmetriske Form ved Tilføjelse af Vestpartiet og Forkortelse af Østfløjen. —

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Ogsaa Ladegaarden Øst for Hovedbygningen, af røde Mursten, er anlagt af J. Kruse; den smukke, anselige Agerumslade er fra 1637, den lange Staldbygning fra 1635, begge med Trappegavle.

Kommer man fra de tørre, golde og forblæste Bakker mod Nord, virker Ryomgaard som en Oase; den gamle Gaard ligger lunt bag de hundredaarige Træers tætte Løvhæk.

Vedø, der har Navn af Byen Vedø, og som laa tæt Nord for Gaarden, blev nedlagt efter kgl. Bevilling af 1786. — Den gamle Hovedbygning, der er omgivet af Kærstrækninger, mod Syd af det udtørrede Kolindsund, bestaar af 3 Fløje af Bindingsværk.

Ryomgaard Realskole er oprettet i Aaret 1913 af Skolens nuværende Ejer og Leder Skolebestyrer Axel Munch. Skolen begyndte den 7. Januar 1913 med 23 Elever; det var ikke mange, men i Halvaaret den 7. Januar til den 1. August 1913 indmeldtes der saa mange Elever, at man i Foraaret tog fat paa at opføre den nuværende Skolebygning, der stod færdig til Begyndelsen af Skoleaaret 1913—14. Skolen havde paa dette Tidspunkt 90 Elever. Siden er Elevantallet steget jævnt indtil 1931, da Skolen havde lidt over 200 Elever.

Axel Munch, Skolebestyrer, er født den 8. Oktober 1885 som Søn af Lærer Chr. S. Munch og Hustru Ingeborg Christine, født Steensgaard. Leder og Ejer af Ryomgaard Realskole siden dens Oprettelse.

E. Munch, Inspektør, er født den 23. April 1891 som Søn af Lærer Chr. S. Munch og Hustru Ingeborg Christine, født Steensgaard. Gift 1919 med Anna Dagmar Weiner. Inspektør ved Ryomgaard Realskole, Medlem af Marie Magdalene-Koed Sogneraad, Formand for Værgeraadet, Formand for Ryomgaard Vandværk.

Marie Magdalene Skole er bygget 1866. Skolen er 4-Klasset med ca. 120 Børn.

Attrup Skole er bygget 1886. Skolen er 2-Klasset med ca. 30 Børn.

Koed Skole er bygget 1881 og udvidet 1901. Skolen er 4-Klasset med ca. 100 Børn.

J. E. H. Jørgensen,
Førstelærer.

Johs. Thorup,
Lærer.

J. Krogh,
Førstelærer.

K. Jensen,
Lærer.

J. E. H. Jørgensen, Førstelærer, er født den 2. Februar 1894 i Aarhus. Dimitteret 1919 fra Skaarup Seminarium, ansat som Førstelærer ved Marie Magdalene Skole siden 1929.

Johannes Thorup, Lærer, er født den 28. Oktober 1902 i Albæk Sogn, Randers Amt. Dimitteret 1925 fra Johnstrup Seminarium, ansat som Lærer ved Marie Magdalene Skole siden 1927.

Johannes Roland-Jensen, Lærer, er født den 13. Oktober 1895 i Lyngby Sogn, Randers Amt. Dimitteret 1919 fra Gedved Seminarium, ansat som Lærer ved Attrup Skole siden 1922.

Jørgen Krogh, Førstelærer, er født den 6. Januar 1893 i Hvidbjerg Sogn, Thisted Amt. Dimitteret 1914 fra Ribe Seminarium, ansat som Førstelærer ved Koed Skole siden 1918.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

R. Laursen,
Lærerinde.

Th. Jensen,
Bestyrer.

Charles Hansen,
Uddeler.

M. Hald,
Distriktsjordemoder.

Marie Møller, Lærerinde, er født den 15. Juli 1898 i Tamdrup Sogn, Skanderborg Amt. Dimitteret 1919 fra Ribe Seminarium, ansat som Lærerinde ved Koed Skole siden 1920.

Kristian Jensen, Lærer, er født den 3. Juni 1898 i Fjaltring Sogn, Ringkøbing Amt. Dimitteret 1929 fra Ranum Seminarium, ansat som Lærer ved Pinstrup Skole siden 1931.

Ragnhild Laursen, Lærerinde, er født den 19. Januar 1894 i Skive. Dimitteret 1925 fra Silkeborg Seminarium, ansat som Lærerinde ved Pinstrup Skole siden 1926.

Barner Jespersen, Skovejer, er født den 14. Juni 1902 i Skaarup, Fruering Sogn, Skanderborg Amt. Tilsynsførende ved Ny Ryomgaard, Fannerupgaard, Bjørnholm og siden 1928 paa Nøruplund. Udlært som Forstmand, tidligere Skovfoged paa Friisenborg og Gunderslevholm.

Charles Hansen, Uddeler, er født den 4. September 1892 i Tranum Sogn, Hjørring Amt, ansat som Uddeler ved Marie Magdalene Brugsforening siden 1927.

Maren Hald, Distriktsjordemoder, er født den 6. April 1874 i Aalborg Amt. Jordemodereksamen 1901, Jordemoder i Lemvig 1902—14, Distriktsjordemoder i Ryomgaard siden 1914.

Dansk Andels Ægeksport i Ryomgaard.

Dansk Andels Ægeksport i Ryomgaard er oprettet 1926. Bygningen, hvor det har til Huse, har før været benyttet til Kartoffelmelsfabrik. Der udføres ca. 575,000 kg aarlig. Fabriken beskæftiger i Højsæsonen 14 Kvinder og 4 Mænd. Bestyrer er Th. Jensen.

Th. Jensen, Bestyrer, er født 4. Febr. 1897 i Gudum pr. Lemvig. Ansat som Bestyrer ved Dansk Andels Ægeksport i Ryomgaard siden dets Oprettelse.

Medlemmer af Marie Magdalene-Koed Sogneraad er: Gaardejer L. Jensen, Gaardejer M. Chr. Madsen, Arbejdsmand H. Nielsen, Sognefoged C. Hviid, Gaardejer A. J. Sørensen, Statshusmand K. P. Hald, Skoleinspektør E. Munch, Gdr. Kr. Jakobsen og Gdr. H. Chr. Jensen.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

ØSTER ALLING-VESTER ALLING KOMMUNE bestaar af Øster Alling og Vester Alling Sogn. Øster Alling Sogn af Vester Alling, Favsing og Avning Sogne, Marie Magdalene Sogn, en Enklave af Hvilsager Sogn samt den vestlige Del af Lime Sogn. Til Sognet hører en Enklave mellem Favsing og Vester Alling Sogne.

Vester Alling Sogn omgives af Øster Alling, Lime og Nørre Hørning Sogne. Til Sognet hører en lille Enklave mellem Favsing og Øster Alling Sogne.

I Øster Alling Sogn findes Byerne: Øster Alling med Kirke, Præstegaard, Skole, Brugsforening, Vester- og Øster Alling Sognes Spare- og Laanekasse, Andelsmejeri, Ring med Skole, Ringsø Huse samt en Samling af Gaarde og Huse.

I Vester Alling Sogn findes Byen Vester Alling med Kirke, Skole, Brugsforening og Vandværk samt en Samling af Gaarde og Huse.

Øster Alling Sogn har Tingsted i Randers og hører under Rovsø Herreds Rets- og Politikreds, Randers Amtstuedistrikt. Rovsø Lægekreds, Rovsø med flere Herreders Skattekreds, Sønderhald Herreds Vurderingskreds, Amtets 4. Folketingskreds, 3. Forligskreds og 4. Udskrivningskreds' 319. Lægd.

Vester Alling Sogn har samme Tingsted og hører under de samme Kredse som Hovedsognet samt 4. Udskrivningskreds' 319. Lægd.

Øster Alling Kirke, indviet til Skt. Karen, bestaar af Kor og Skib, Taarn mod Vest og Vaabenhus mod Nord. Kor og Skib er fra romansk Tid af raa Granit med tilhugne Hjørnekvadre. Taarnet, af samme Materiale, er mulig fra samme Tid og har Rundbue af Granit ind til Skibet. Korbuen og Norddøren er bevarede, Syddøren er tilmuret, enkelte Vinduer spores. Vaabenhuset er opført i den senere Middelalder af raa Granit og Munkesten. Skibet har nyt kassetteret Bjælkeloft, Koret en Hvælving, Taarnrummet Bjælkeloft. Altertavle og Prædikestol, fra 1610, i Renaissancestil. Romansk Granitfont med Løvefigurer og Mandehoveder. Stolestader fra 1617. Series pastorum. I Skibet og paa Korets Hvælving er der Kalkmalerier fra Begyndelsen af det 16. Aarhundrede, restaureret og tildels fornyede, af J. Kornerup i 1884.

Vester Alling Kirke, indviet til Skt. Jørgen, bestaar af Kor og Skib samt Vaabenhus mod Syd. Kor og Skib er fra romansk Tid af raa Granit med tilhugne Hjørnekvadre og har Bjælkeloft. Korbuen og Syddøren er bevarede, enkelte Vinduer spores. I Korgavlen er der indvendig tæt under Loftet indmuret tre Lydpotter. Vaabenhuset er en senmiddelalderlig Tilbygning, af raa Kamp og Mursten; i dets Mure er indsat to romanske Ligsten med Korsstave, medens en tredie ligger som Tærskelsten. Altertavlen er en gotisk Fløjtavle fra ca. 1500; i Midten Gudfader, der har holdt Sønnen foran sig, samt en Biskop og en anden gejstlig, paa Fløjene Apostlene, foroven Skt. Jørgen og Skt. Katharina. Romansk Granitfont. Prædikestol i Renaissancestil.

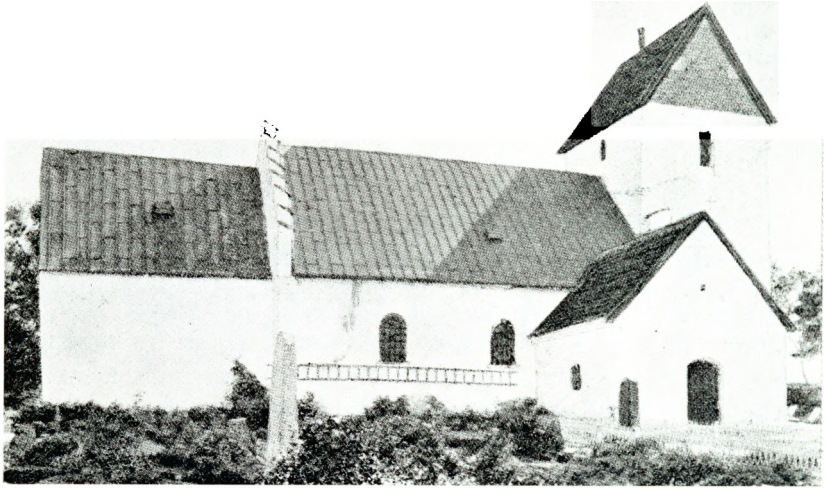

Øster Alling Kirke.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

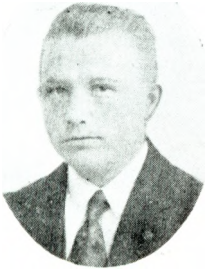

Vilh. Christensen,
Lærer.

Vester Alling Skole er bygget 1886. Skolen er 2-Klasset med ca. 40 Børn.

Ring Skole er bygget 1890 og ombygget 1925. Skolen er 2-Klasset med ca. 45 Børn.

Øster Alling Skole er bygget 1919. Skolen er 2-Klasset med ca. 40 Børn.

Christian Christoffersen Kjær, Lærer, er født den 20. Januar 1896 i Mautrup Sogn, Viborg Amt, Dimitteret 1918 fra Gedved Seminarium, ansat som Lærer ved Ring Skole siden 1924.

Th. Nielsen,
Lærer.

Thorvald Nielsen, Lærer, er født den 23. November 1890. Dimitteret 1914 fra Gedved Seminarium, ansat som Lærer ved Øster Alling Skole siden 1928.

Vester Alling Brugsforening er startet 1901. Medlemsantallet er ca. 90. Formand er Gaardejer J. Nielsen. Foreningens Uddeler er Chr. Hald.

Øster Alling Brugsforening er startet 1897. Medlemsantallet er ca. 160. Formand er Gaardejer K. Levinsen. Foreningens Uddeler er J. Kvorning.

Medlemmer af Ø. Alling-V. Alling Sogneraad er: Gaardejer Kr. Nielsen, Husejer P. K. Kristensen, Gaardejer R. M. Haarup, Sognefoged P. Rasmussen, Gaardejer B. Rasmussen, Gaardejer M. Jacobsen og Statshusmand J. P. Haugaard.

NØRRE AARSLEV-NØRRE HØRNING KOMMUNE bestaar af Nørre Aarslev og Nørre Hørning Sogn. Nr. Aarslev Sogn omgives af Nr. Hørning og Essenbæk Sogne samt Galten Herred.

Nr. Hørning Sogn omgives af Nr. Aarslev, Essenbæk, Virring og Favsing Sogne, V. Alling, Lime og Mygind Sogne samt Galten Herred.

I Nr. Aarslev Sogn findes Byen Aarslev med Kirke, Præstegaard, Skole og Brugsforening samt en Samling af Gaarde og Huse.

I Nr. Hørning Sogn findes Byerne: Hørning med Kirke, Skole, Forskole, „Den Hørningske Stiftelse", Nr. Aarslev-Nr. Hørning Kommunes Sparekasse, Brugsforening og Vandværk, Gundestrup, Lund, Krogsager, Mosekær, Fløjstrup med Skole, og en Samling af Gaarde og Huse samt Hovedgaarden Tustrup.

Nr. Aarslev Sogn har Tingsted i Randers og hører under Rovsø Herreds Rets- og Politikreds, Randers Amtstuedistrikt, Rovsø Lægekreds, Rovsø med flere Herreders Skattekreds, Sønderhald Herreds Vurderingskreds, Amtets 3. Folketingskreds, 3. Forligskreds og 4. Udskrivningskreds' 323. Lægd.

Nr. Hørning Sogn har samme Tingsted og hører under de samme Kredse som Hovedsognet samt 4. Udskrivningskreds' 322. Lægd.

Nørre Aarslev Kirke, som er indviet til Skt. Karen, bestaar af Kor og Skib samt Vaabenhus mod Syd. Kor og Skib, med fladt Loft, er fra romansk Tid af huggen Granit paa Sokkel med Skraakant. Korbuen, Norddøren, paa hvis Tympanon Christus paa Korset, og et Vindue er bevarede. Sydsiden er derimod helt omsat. I 1868 blev Kirken delvis ombygget, Skibet forlængedes betydeligt mod Vest, hvor en høj Klokkekam opførtes, og Vaabenhuset tilføjedes, alt væsentlig af Mursten og cementpudset. Altertavle i Renaissancestil, i Midtfeltet et Maleri, Kopi efter Carl Bloch. Alterstager, skænkede 1656 af Jomfru

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Anne Lange. Døbefont af Træ i Renaissancestil. Prædikestol i Renaissancestil. Malmly sekrone, skænket 1698 af Præsten Ole Pedersen Øye og Hustru.

Nørre Hørning Kirke, fordum kaldet Skt. Trinitatis Kirke, bestaar af Kor og Skib, Taarn mod Vest og Korsarme mod Nord og Syd. Kor og Skib er fra romansk Tid af Granitkvadre paa profileret Dobbeltsokkel. Fire Vinduer og Norddøren er bevarede. I den senere Middelalder fik Kirken Hvælvinger, og de hvælvede Korsarme og Taarnet, af Granitkvadre og Munkesten, tilføjedes. Taarnet, hvis hvælvede Underrum er Forhal, har et ottekantet, lanterneagtigt Spir, der vistnok stammer fra en Restaurering i Begyndelsen af det 18. Aarhundrede. I Slutningen af det 17. Aarhundrede fik Korets og Skibets Hvælvinger prægtige Stukdekorationer. Ved en Restaurering 1886—88 fandtes i Murfylden en udskaaren og bemalet Planke fra omtrent 1050, der viser, at her oprindelig har staaet en Trækirke. Ved samme Lejlighed fandtes ogsaa Lydpotter foroven i Korets Vægge, men kun 6 er nu i Behold. Altertavle i Barokstil, skænket af Oberst Hans Friis, med et nyere Maleri af A. Fritz. Alterbordspanel fra ca. 1600. Alterskranken dannes af udskaarne Figurer forestillende Christus og Apostlene. Kirkens Kar, der opbevares i et Jernskab i Muren, stammer fra Oberst Hans Friis' Tid; prægtigst er et stort Døbefad af drevet Sølv. Døbefont af Smedejern fra 1649, skænket af Bisp Peter Vinstrup. Prædikestol fra 1641. I den sydlige Korsfløj et af Hans Friis skænket Orgel og en lille Altertavle, der siges at være anvendt af ham i Felten og paa Rejser. Den nordlige Korsarm er af Hans Friis indrettet til Gravkapel, skilt fra Skibet ved et Smedejernsgitter; i Kapellet et af Th. Quellinus udført Epitafium over Hans Friis, med hans knælende Billede af hvidt Marmor, hans to Hustruer og Datter, hvilke tillige med andre hviler i Hvælvingen under Kapellet.

Tustrup var en Bondeby, der af Frederik III tilskødedes Oberst Hans Friis, som 1657 af dens 3 Gaarde og nogle Jorder oprettede en Hovedgaard, hvortil han lagde Gods fra Clausholm. 1695 afstod han Tustrup Gaard og Gods til sin Brodersøn, Oberstløjtnant Gregers Friis, efter hvis Død 1711 den tilfaldt dennes Broder Oberst Chr. Friis, der 1726 lagde den under Stamhuset Hevringholm. Grev Joakim Beck-Friis fik 1782 Tilladelse til at nedlægge Stamhuset, og solgte 1784 Tustrup og Essenbæk med tilliggende Gods til Generalauditør Chr. Kallager til Mejlgaard, der 1787 solgte begge Gaarde til Amtmand P. S. Fønss til Løvenholm og Borgmester Joh. Fr. Carøe i Randers. Disse solgte samme Aar Tustrup til Anders Byhr, der 1789 fik Tilladelse til at afhænde Godset og udparcellere Gaarden, uden at Hovedparcellen mistede Frihed. Gaarden tilhørte 1923 Greve Chr. Knuth.

Hovedbygningen er af Grundmur, 1 Stokværk høj, bestaar af en 1809 opført Midtfløj i enkel nyklassisk Stil, men trefags Kvistgavl over Indgangsdøren samt to lavere, 1862 tilbyggede Sidefløje.

Den Hørningske Stiftelse, med en nyere trefløjet Bygning i et Skokværk med Kamgavle, ved Kirken, er opført 1697 af ovennævnte Hans Friis; den afgiver Fribolig foruden Lægehjælp, Brændsel o. s. v. samt aarlig 300 Kr. foruden Naturalier til en Værdi af ca. 200 Kr. til hvert af de 12 Lemmer; desuden gives der aarlig Understøttelse til 16 trængende uden for Stiftelsen, til 5 forældreløse Skolebørn og 8 fattige Adelspersoner samt til Læreren i Hørning og Organisten i Østbirk. Stiftelsen, der ejer omtrent 230,000 Kr. samt Hørning Kirke, bestyres under Justitsministeriets Overtilsyn, Biskoppens Direktion og Sognepræstens Inspektion af en Forstander.

Fløjstrup har fordum været et eget Sogn, hvis Kirke (indviet til Jomfru Marie; efter Sagnet er den opført af en adelig Jomfru, der strandede ikke langt derfra) tilhørte Essenbæk Kloster, der ogsaa ejede 7 Gaarde og 2 Bol i Hørning samt Gaarde i Byerne Balle, Grundestrup, Krogsager, Lund, Mosekær og Tustrup 1479 og 1482. Sognet var

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Anneks til Virring, men paa Grund af dets Ringhed og den besværlige Vej fra Virring blev Kirken afbrudt, formentlig i det 16. Aarhundrede, og Byen henlagt til Hørning Sogn undtagen den under Virring Sogn omtalte Enklave. Af Kirken, der laa østlig i Byen, fandtes endnu i Slutningen af det 19. Aarhundrede Kalk og Murstensbrokker; paa Kirkegaarden er der ogsaa opgravet Menneskeben og Ligkistestumper.

E. Graae Rasmussen, Lærerinde.

Fløjstrup Skole er bygget 1890. Skolen er 2-Klasset med ca. 38 Børn.

H. Maj, Lærer, er født den 23. December 1903 i Urlev-Stenderup, Vejle Amt. Dimitteret 1924 fra Gedved Seminarium, ansat som Lærer ved Fløjstrup Skole siden 1929.

Ellen Graae Rasmussen, Lærerinde, er født den 22. Marts 1908 i Skals Sogn, Vihorg Amt. Dimitteret 1929 fra Odense Seminarium, ansat som Lærerinde ved Nørre Hørning Skole siden 1932.

Medlemmer af Aarslev-Hørning Sogneraad er: Gaardejer N. Pagter, Gaardejer E. Krarup, Landpostbud N. A. Nielsen, Gaardejer Chr. Nielsen, Gaardejer N. P. Nielsen, Gaardejer M. Pedersen, Proprietær E. Koch, Boelsmand H. Sørensen og Gaardejer R. Søby.

HVILSAGER-LIME KOMMUNE bestaar af Hvilsager og Lime Sogn.

Hvilsager Sogn omgives af Lime og Marie Magdalene Sogne, Øster Lisbjerg Herred samt Krogsbæk Sogn og Skørring Sogn. Til Sognet hører en Enklave mellem Øster Alling, Lime og Marie Magdalene Sogne.

Lime Sogn omgives af Marie Magdalene, Øster- og Vester Alling Sogne, Nørre Hørning og Mygind Sogne, Galten Herred samt Krogsbæk og Skørring Sogne.

I Hvilsager Sogn findes Byerne: Hvilsager med Kirke, Præstegaard og Skole, Nørre Bendstrup, Termestrup med Skole og Brugsforening, en Del af Bøjen og en Samling af Gaarde og Huse samt Hovedgaarden Skaføgaard.

I Lime Sogn findes Byerne: Lime med Kirke, Skole, Brugsforening, Hvilsager-Lime Sognes Spare- og Laanekasse, Lemmer, Hejlskov, Bøjen med Skole, Kastrup, samt en Samling af Gaarde og Huse.

Hvilsager Sogn har Tingsted i Hornslet og hører under Øster Lisbjerg Herreds Retskreds, Rovsø Herreds Politikreds, Randers Amtstuedistrikt, Øster Lisbjerg Lægekreds, Rovsø med flere Herreders Skattekreds, Sønderhald Herreds Vurderingskreds, Amtets 4. Folketingskreds, 7. Forligskreds og 4. Udskrivningskreds' 310. Lægd.

Lime Sogn har Tingsted i Randers og hører under Rovsø Herreds Rets- og Politikreds, Randers Amtstuedistrikt, Rovsø Lægekreds, Rovsø med flere Herreders Skattekreds, Sønderhald Herreds Vurderingskreds, Amtets 4. Folketingskreds, 3. Forligskreds og 4. Udskrivningskreds' 307. Lægd.

Hvilsager Kirke bestaar af Skib og Kor med tresidet Afslutning, Taarn mod Vest og Vaabenhus mod Nord. Koret er fra romansk Tid af Granitkvadre paa en Sokkel med Skraakant. Et Vindue i Korets Nordside er bevaret, Sydsiden delvis omsat, den tresidede Afslutning, hvis Vinduer er profilerede med Rundstav, er opført ca. 1600 af Munkesten i Krydsskifte. Skibet, der oprindelig var opført i romansk Tid af Granitkvadre, er 1772 ombygget. Taarnet, i hvis Nordside er bevaret en Rest af gammelt Murværk, ombyggedes og forhøjedes ligeledes 1772, og fik blytækket Spir, og paa Vestsiden opførtes en Munkestensportal med Niels Bech til Skaføgaard og Hustrus Navnecifre; denne ombyg-

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

gede ligeledes Vaabenhuset. Det tidligere Vaabenhus laa mod Syd. Det Indre har Bjælkeloft. Gotisk Fløjaltertavle fra ca. 1475—1500, med Korsfæstelsesgruppe i Midtfeltet og Apostlene paa Fløjene. Romansk Granitfont med glat Kumme. I Koret findes Foden af en anden Granitfont. Kalk og Disk, fra 1663, er skænkede af Erik Bille og Fru Anne Trolle. Prædikestol fra Renaissancetiden, meget enkel, hidrører formentlig fra Kapellet paa Skaføgaard. I Taarnrummet lukket Herskabsstol. Over Vaabenhusdøren et Orgel. Stolestader i Renaissancestil.

Lime Kirke, indviet til Skt. Clemens, bestaar af Kor og Skib samt Vaabenhus mod Syd. Kor og Skib, med Bjælkeloft, er fra romansk Tid af Granitkvadre paa Sokkel med Skraakant. Flere Vinduer og Norddøren er bevarede. I Granitmurene findes indhugne Stilladshuller. Vaabenhuset, med Blindingsgavl, er opført i den senere Middelalder, af Munkesten; senere har det faaet et lille Spir af Bindingsværk, hvori Klokken hænger. Altertavle fra 1727. Alterbord af Granitkvadre. Paa Alterskranken staar 12 Apostelfigurer, der har hørt til en katolsk Altertavle. Granitfont med glat Kumme. Prædikestol i Renaissancestil. Kirken er restaureret indvendig 1924. Et Ligkapel er opført 1925.

Skaføgaard ligger i en Dalsænkning, der en Gang har været Hav, og hvor en Række Bakkeøer nu rejser deres sandede Rygge over den gamle Søbunds Dynd og Tørvejord.

Den nuværende Hovedbygning er et trefløjet Anlæg, bestaaende af en Midtfløj i Retning NV.—SØ, og to korte, mod NØ. pegende Sidefløje, alle et Stokværk høje over en høj, for største Del hvælvet Kælder, med røde Murstensmure, som kun ind mod Gaardspladsen har Granitkvadresokkel. Murværket er særdeles omhyggeligt; alle Facaderne er delte med vandrette Profilbaand, og under Stuevinduerne løber et smukt monstermuret Bælte. De fleste Kældervinduer har oprindelige været cirkelrunde, Stuevinduerne er flad-rundbuede; de to Tværbygninger har bevaret deres oprindelige, vandret leddelte Gavle

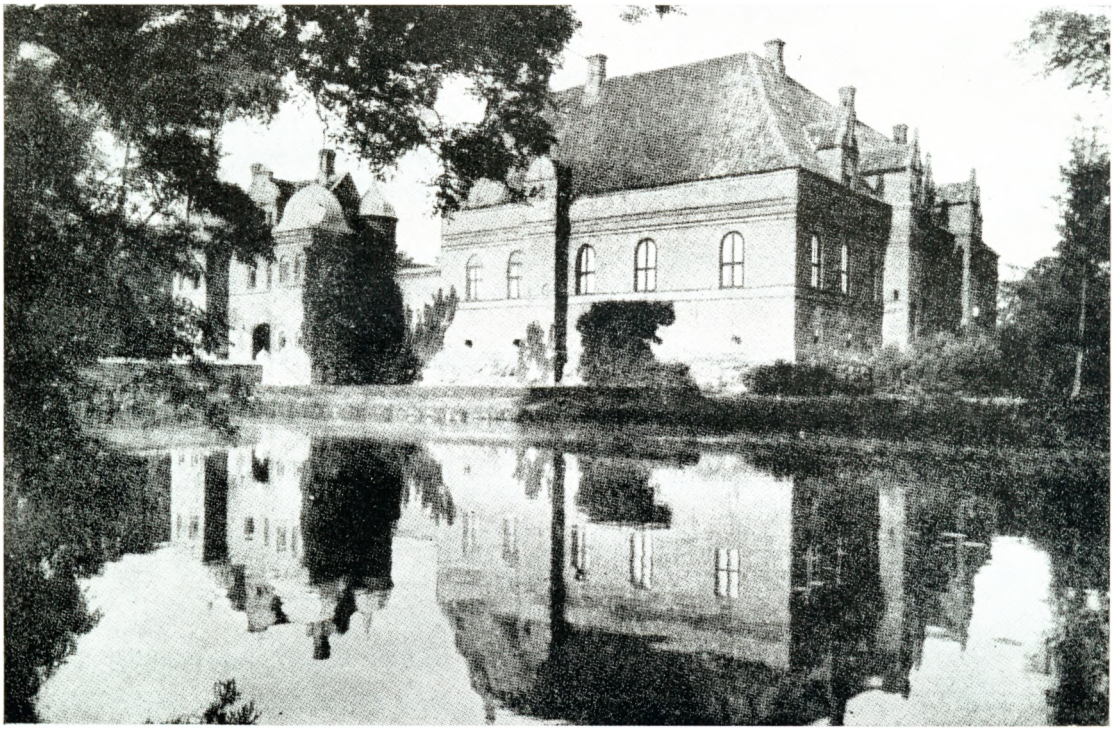

Skaføgaard set fra Vest.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

med svungne Kamme. En Række mindre Kviste, Karnapper og Hemmeligheder, med lignende Gavlmotiver, er dels bevarede i oprindelig Stand, dels rekonstrerede af de sidste to Ejere, nogle 1856, en Hængekarnap paa Østsiden 1916. Den oprindelige Udformning af Hovedfløjens Gaardfacade viser et ejendommeligt Anlæg, noget beslægtet med Rosenholm og en Forgænger for Chr. IV's Slotte; i Borggaarden, i Hjørnerne mellem Midt- og Sidefløjene, har der staaet to firkantede, med Renaissancegavle prydede Karnaptaarne, og mellem dem langs Midtfløjen har der været en Buegang, over hvilken Taget var ført ud, støttet paa en paa Gangens Brystværn opført Blindingsværksmur; hele dette Parti blev bortsprængt og nedrevet 1811, og 1857 opførtes i Stedet en stærkt fremspringende Midtkarnap, hvortil der 1918 er føjet en Buegang hen til Østfløjen og en til Vestfløjen. Til den trefløjede Bygning har sluttet sig delvis bevarede Hegnsmure, omfattende en firkantet, rummelig Borggaard; langs den nordre Brandmur er der i det 17. Aarhundrede bygget en med Hovedbygningen parallel, lav Længe, oprindelig vistnok Bryggers og Folkestuer, nu Forpagterbolig, og allerede tidligere er der ved Vestmuren rejst et ejendommeligt, to Stokværk højt Porthus, der er formet som en diminutiv Herregaard, med to firkantede Hjørnetaarne og et rundt Vindeltrappetaarn, alle med Blyhætter, og svungne Kvistgavle; 1870 blev Porthuset ved en Buegang forbundet med Vestfløjen, hvor i 18. Aarhundrede en Træbygning og senere en plump Murstensbygning havde skabt Forbindelsen, men det virker endnu som en selvstændig Bygning. Værelserne i Portbygningen er ved Midten af det 18. Aarhundrede udstyrede med Stukarbejde, Dørmalerier o. s. v.; i øvrigt er den indre Udstyrelse fra Begyndelse og Midten af det 19. Aarhundrede. I en Stue, med Bjælkeloft, i Midtfløjen staar et Egetræsskab, det største og mærkeligste danske Renaissancemøbel, med rigt og smukt Snitværk af nederlandsk Karakter og med J. Rosenkrantz og Dorte Langes Bogstaver og Vaaben. I østre Sidefløj har der været et af Dorte Lange 1654 indrettet Kapel med nu forsvundne Loftsmalerier og udskaaren Renaissancedør, nu anbragt andetsteds. Over Graven fører fra Portbygningen en Dæmning med murede Vanger over til den mod NV. liggende Ladegaard, der paa de 3 Sider er omgivne af Grave, og som bestaar af to Gaarde med Portbygning opført 1871, delvis ogsaa opført af J. Rosenkrantz.

Jacob Estrup, Godsejer, er født den 27. September 1870 paa Skaføgaard som Søn af Godsejer, Konsejlspræsident J. B. S. Estrup og Hustru Regitze, født Baronesse Holsten. Student fra Borgerdydsskolen paa Kristianshavn, cand. theol. 1895, Ejer af Skaføgaard siden 1907.

Emanuel Vestergaard, Overforvalter, er født den 24. November i Fruering Sogn ansat som Forvalter paa Møllerup, Sofienlund m. fl., ansat som Overforvalter paa Skaføgaard siden 1931.

Ejner Petersen, Skovfoged, ansat som Skovfoged paa Skaføgaard siden 1931.

E. Vestergaard, Overforvalter.

Hvilsager Skole er bygget 1857. Skolen er 2-Klasset med ca. 70 Børn.

Termestrup Skole er bygget 1888. Skolen er 2-Klasset med ca. 30 Børn.

Lime gamle Skole er bygget 1881 og udvidet 1907. Skolen er 4-Klasset med ca. 85 Børn.

Lime nye Skole er bygget 1907.

Bøjen Skole er bygget 1886. Skolen er 2-Klasset med ca. 60 Børn.

S. Mikkelsen, Lærer, er født den 15. Januar 1893 i Hvilsager Sogn. Dimitteret 1914 fra Gedved Seminarium, ansat som Lærer ved Hvilsager Skole siden 1923.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

S. Mikkelsen,
Lærer.

G. Lehmann,
Førstelærer.

M. P. Hageby,
Lærer.

Th. Therkelsen,
Lærer.

Jens Rasmus Eeg, Lærer, er født den 3. Juli 1876 i Koed Sogn, Randers Amt. Dimitteret 1898 fra Jellinge Seminarium, ansat som Lærer ved Termestrup Skole siden 1903.

Gustav Lehmann, Førstelærer, er født 19. April 1892 i Lem Sogn, Ribe Amt, Dimitteret 1921 fra Gedved Seminarium, ansat som Førstelærer ved Lime Skole siden 1932.

M. P. Hageby, Lærer, er født den 16. Juni 1881 i Taarnby. Dimitteret 1911 fra Haslev Seminarium, ansat som Andenlærer ved Lime Skole siden 1912, ansat som Organist ved Lime Kirke.

Th. Therkelsen, Lærer, er født den 21. December 1889 i Træden Sogn, Skanderborg Amt. Dimitteret 1912 fra Ribe Seminarium, ansat som Lærer ved Bøjen Skole siden 1922.

Lime Brugsforening er startet 1887. Medlemsantallet er ca. 200. Formand er J. Hejlskov. Foreningens Uddeler er Chr. Korsgaard.

Medlemmer af Hvilsager-Lime Sogneraad er: Gaardejer P. M. Pedersen, Gaardejer A. Mikkelsen, Sadelmager N. Jensen, Arbejdsmand M. Fyrst, Gaardejer P. Anker Sørensen, Gaardejer R. J. Rasmussen, Gaardejer A. Bang, Gaardejer N. C. Helbol og Murer A. Andersen.

MYGIND-SKØRRING-KROGSBÆK KOMMUNE bestaar af Mygind, Skørring og Krogsbæk Sogne. Mygind Sogn omgives af Lime og Nørre Hørning Sogne samt Galten Herred.

Skørring Sogn omgives af Lime, Nørre Hørning og Krogsbæk Sogne.

Krogsbæk Sogn omgives af Lime, Skørring og Hvilsager Sogne, Øster Lisbjerg Herred, Søby Sogn og Galten Herred.

I Mygind Sogn findes Byen Mygind med Kirke, Præstegaard, Skole og Vandværk samt en Samling af Gaarde og Huse.

I Skørring Sogn findes Byerne: Skørring med Kirke, Skole, Andelsmejeri, Andi, Skomagerhuse samt en Samling af Gaarde og Huse.

I Sognet Krogsbæk findes Kirke og Byerne: Karleby med Skole, Forskole, Brugsforening og Vandværk, Faarup samt en Samling af Gaarde og Huse.

Mygind Sogn har Tingsted i Randers og hører under Rovsø Herreds Rets- og Politikreds, Randers Amtstuedistrikt, Rovsø Lægekreds, Rovsø med flere Herreders Skattekreds, Sønderhald Herreds Vurderingskreds, Amtets 4. Folketingskreds, 3. Forligskreds og 4. Udskrivningskreds' 306. Lægd.

Skørring Sogn har Tingsted i Hornslet og hører under Øster Lisbjerg Herreds Retskreds, Rovsø Herreds Politikreds, Randers Amtstuedistrikt, Øster Lisbjerg Lægekreds,

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Rovsø med flere Herreders Skattekreds, Sønderhald Herreds Vurderingskreds, Amtets 4. Folketingskreds, 3. Forligskreds og 4. Udskrivningskreds' 308. Lægd.

Krogsbæk Sogn har Tingsted i Hornslet og hører under Øster Lisbjerg Herreds Retskreds, Rovsø Herreds Politikreds, Randers Amtstuedistrikt, Øster Lisbjerg Lægekreds, Rovsø med flere Herreders Skattekreds, Sønderhald Herreds Vurderingskreds, Amtets 4. Folketingskreds, 3. Forligskreds og 4. Udskrivningskreds' 309. Lægd.

Mygind Kirke bestaar af Kor og Skib, lille, spiragtigt Taarn mod Vest og Vaabenhus mod Nord. Kor og Skib, med Bjælkeloft, er fra romansk Tid af Granitkvadre paa Sokkel med Skraakant. Begge Døre, der har Rundstav langs Kanten, to Vinduer og Korbuen, med profilerede Kragbaand, er bevarede. Senere forlængedes Skibet mod Vest omtrent 6 m, af Kvadrene fra den nedrevne Vestgavl og raa Granit. Vaabenhuset er fra den senere Middelalder, tildels af Munkesten. I nyere Tid tilføjedes det lille Taarn med Pyramidespir, af Mursten. Altertavle fra 1920 med Maleri af Joh. Th. Skovgaard. Romansk Granitfont med Bladfrise. Prædikestol fra 1588.

Skørring Kirke. I Stedet for den gamle, brøstfældige Kirke, der var af Granit og Mursten uden Taarn, er 1886—87 opført en ny i romansk Stil af Granitkvadre. Den bestaar af Kor og Skib, Taarn mod Vest med Spir og flad Rejsning. Kirken har Bjælkeloft. Altertavle af A. Dorph. Den romanske Granitfont med Dobbeltløver er fra den gamle Kirke. Ny Prædikestol.

Krogsbæk Kirke. I Stedet for den gamle, brøstfældige Kirke, der nedbrødes 1901 og var af Granit og Mursten uden Taarn, opførtes samme Aar i den sydøstlige Ende af Kariby en ny Kirke, i romansk Stil, af Granit og røde Mursten med Taarn med pyramideformet Tag og Spir; det Indre har Tøndehvælving; Kirken indviedes 1902. Paa Alterbordet et Kors. Ny Prædikestol. Gammel Granitfont. Et Ligkapel er opført 1921.

Mygind Skole er bygget 1900. Skolen er 2-Klasset med ca. 34 Børn.

Skørring Skole er bygget 1867, ombygget 1900 og 1924. Skolen er 2-Klasset med ca. 65 Børn.

Karlby Skole er oprettet 1872. Den nuværende Skolebygning er bygget 1900. Skolen er 4-Klasset med ca. 90 Børn.

Anton Nielsen, Lærer, er født den 3. Juli 1879 i Veggerslev Sogn, Randers Amt. Dimitteret 1900 fra Nr. Nissum Seminarium, ansat som Lærer ved Mygind Skole siden 1904.

Laurids Kr. Jørgensen, Lærer, er født den 6. Juli 1887 som Søn af Lærer Kr. Edelberg Jørgensen og Hustru, født Poulsen. Gift 1913 med Carla Poulsen. Dimitteret 1910 fra Gedved Seminarium, ansat som Lærer ved Skørring Skole.

A. Nielsen,
Lærer.

J. C. Christoffersen,
Førstelærer.

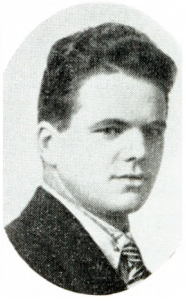

O. Andersen,
Lærer.

S. P. Jensen,
Uddeler.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

J. C. Christoffersen, Førstelærer, er født den 16. August 1885 i Støvring Sogn, Randers Amt. Dimitteret 1911 fra Jellinge Seminarium, ansat som Førstelærer ved Karlby Skole siden 1919.

Ole Andersen, Lærer, er født den 10. Februar 1906 i Langaa Sogn. Dimitteret 1929 fra Skaarup Seminarium, ansat som Lærer ved Karlby Skole siden 1932.

Karlby Brugsforening er startet 1892. Medlemsantallet er ca. 160. Formand er Gaardejer M. Rasmussen. Foreningens Uddeler er Søren Peter Jensen.

Medlemmer af Mygind-Skørring-Krogsbæk Sogneraad er: Gaardejer R. J. Rasmussen, Malermester J. Nielsen, Gaardejer A. Høegh, Gaardejer J. P. Pedersen, Gaardejer M. Møller, Gaardejer J. Rasmussen og Boelsmand S. Kristensen.

SØBY-SKADER KOMMUNE bestaar af Søby og Skader Sogn.

Søby Sogn omgives af Skader og Krogsbæk Sogne og Øster Lisbjerg Herred. Skader Sogn omgives af Søby Sogn, Galten Herred og Øster Lisbjerg Herred.

I Søby Sogn findes Byen Søby med Kirke, Præstegaard, Skole, Søby, Skader og Halling Sognes Spare- og Laanekasse, Brugsforening og Vandværk samt en Samling af Gaarde og Huse.

I Skader Sogn findes Byerne: Skader med Kirke og Skole, Østrup, Knagstrup, Hvalløsevide samt en Samling af Gaarde og Huse.

Søby Sogn har Tingsted i Hornslet og hører under Øster Lisbjerg Herreds Retskreds, Rovsø Herreds Politikreds, Randers Amtstuedistrikt, Øster Lisbjerg Lægekreds, Rovsø med flere Herreders Skattekreds, Sønderhald Herreds Vurderingskreds, Amtets 4. Folketingskreds, 3. Forligskreds og 4. Udskrivningskreds' 305. Lægd.

Skader Sogn har samme Tingsted og hører under under de samme Kredse som Hovedsognet samt 4. Udskrivningskreds' 304. Lægd.

Søby Kirke bestaar af Kor og Skib, Taarn mod Vest og Vaabenhus mod Syd. Kor og Skib er fra romansk Tid af Granitkvadre paa Sokkel med Skraakant. Flere Vinduer, Korbuen med Bladværk og Dyrefigurer paa Kragbaandene og begge Døre er bevarede. Skibet har fladt Loft, Koret senere indbygget Hvælving. Senere i Middelalderen tilføjedes Taarnet, af Munkesten, og Vaabenhuset, af Munkesten og Granit. Altertavle fra 1895 med et Maleri; gammel Prædikestol. Interessant romansk Granitfont med Buer og Løvefigurer og paa Foden kronede og bevæbnede Menneskefigurer. I Norddørens Blinding en Bispefigur af Egetræ fra en middelalderlig Altertavle.

Skader Kirke bestaar af Kor og Skib samt Vaabenhus mod Syd. Kor og Skib er fra romansk Tid af Granitkvadre paa Sokkel med Skraakant. Et Par Vinduer, Korbuen og begge Døre, med Rundstavsprofiler og Halvsøjler, er bevarede. Skibet har fladt Loft. Koret senere indbygget Hvælving. Vaabenhuset, af Mursten, er opført 1870 i Stedet for et ældre af Bindingsværk. Altertavle fra den senere Middelalder med udskaarne Figurer, i Midten Gud Fader med Sønnen. Romansk Granitfont med Rundbuer og Tovsnoning. Gammel Prædikestol.

Søby Skole er bygget 1928. Skolen er 2-Klasset med ca. 55 Børn.

Skader Skole er bygget 1862. Skolen er 2-Klasset med ca. 25 Børn.

Jens Birk, Lærer, er født den 11. September 1895 i Vorslev Sogn, Viborg Amt. Dimitteret 1924 fra Silkeborg Seminarium, ansat som Lærer ved Søby Skole siden 1929.

Otto Krog Rasmussen, Lærer, er født den 2. Juli 1890 i Glæsborg Sogn, Randers Amt. Dimitteret 1913 fra Jellinge Seminarium, ansat som Lærer ved Skader Skole siden 1916.

O. Krog Rasmussen, Lærer.

Medlemmer af Søby-Skader-Halling Sogneraad, se under Halling Sogn.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

ØSTER LISBJERG HERRED

Øster Lisbjerg Herred grænser mod Sydøst og Øst til Mols og Sønder Dyrs Herreder, mod Nord til Sønderhald og Galten Herreder, mod Vest til Aarhus Amt og mod Sydvest og Syd til Kalvø Vig.

Herredets samlede Areal udgør 22,164 ha og Indbyggerantallet er ca. 12,000.

I Sognet findes følgende Sogne: Skarresø, Torsager-Bregned, Mørke, Hornslet, Skødstrup, Hjortshøj-Egaa og Todbjerg-Mejlby.

SKARRESØ SOGN omgives af Torsager Sogn, Sønder Dyrs Herred og Sønderhald Herred. I Sognet findes en Enklave af Koved Sogn. I Skarresø Sogn findes Byerne: Skarresø med Kirke og Brugsforening, Astrup, Mesballe med Skole og Brugsforening, Tjerrild samt en Samling af Gaarde og Huse.

Skarresø Sogn har Tingsted i Hornslet og hører under Øster Lisbjerg Herreds Retskreds m. m., Rovsø Herreds Politikreds m. m., Ebeltoft Amtstuedistrikt, Øster Lisbjerg Lægekreds, Grenaa Skattekreds, Ebeltoft Vurderingskreds, Amtets 6. Folketingskreds, 7. Forligskreds og 4. Udskrivningskreds' 294. Lægd.

Skarresø Kirke er en lille Kirke, der bestaar af Kor og Skib samt Taarn med Vest og Vaabenhus mod Syd. Kor og Skib, med fladt Bjælkeloft, er fra romansk Tid af røde Munkesten med omfattende Lisener paa Hjørnerne, Koret paa Granitsokkel med Skraakant. Murene er tildels senere omsatte. Norddøren og Korbuen er bevarede. Taarn og Vaabenhus, begge af røde Mursten, synes at være fra det 18. Aarhundrede. Taarnrummet har Rundbue ind til Skibet. Udskaaren Altertavle i Barokstil. Granitfont. Prædikestol i Stil som Altertavlen, ligesom denne bekostet af Etatsraad Peder Fogh til Ryomgaard. Præstestol fra 1685.

A. Brøns,
Lærer.

Mesballe Skole er bygget 1871. Skolen er 2-Klasset med ca. 50 Børn.

Axel Brøns, Lærer, er født den 11. Oktober 1871 i Ottrup Sogn, Odense Amt. Dimitteret 1890 fra Skaarup Seminarium, ansat som Lærer ved Mesballe Skole siden 1908.

Medlemmer af Skarresø Sogneraad er: Boghandler E. Andersen, Formand, Gaardejer A. Laursen, Husejer R. Holst, Gaardejer M. Rasmussen, Gaardejer M. Pedersen, Købmand E. Nielsen, Tømrer P. J. Høj, Gaardejer P. Johnsen og Bager R. A. Jensen.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

TORSAGER-BREGNED KOMMUNE bestaar af Torsager og Bregned Sogne. Torsager Sogn omgives af Bregned og Mørke Sogne, Sønderhald Herred, Skarresø Sogn og Sønder Dyrs Herred.

Bregned Sogn omgives af Torsager og Mørke Sogne, Kalvø Vig samt Mols og Sønder Dyrs Herreder.

I Torsager Sogn findes Byerne: Torsager med Kirke, Præstegaard, Skole, Afholdshotel, Brugsforening, Vandværk, Andelsmejeri og Jernbanestation, Faarup, Skrejrup med Vandværk, Rostved med Alderdomshjem, Skole og Vandværk, Hedeskov med Skole samt en Samling af Gaarde og Huse.

I Bregned Sogn den enligt beliggende Bregned Kirke og Byerne: Korup, Bødstrup med Skole og Vandværk, Rønde med Skole, Højskole, Privatskole, Realskole, Torsager Pastorats Spare- og Laanekasse, Filialer af Privatbanken i Aarhus og af Mørke Bank, Afholdshotel, Kro, Vandværk og Toldassistentstation, Følle med Skole, Forskole, Andelsdelsmejeri, Vandværk, og en Samling af Gaarde og Huse samt Hovedgaarden Kalvø.

Torsager Sogn har Tingsted i Hornslet og hører under Øster Lisbjerg Herreds Retskreds, Rovsø Herreds Politikreds, Ebeltoft Amtstuedistrikt, Øster Lisbjerg Lægekreds, Rovsø med flere Herreders Skattekreds, Øster Lisbjerg Herreds Vurderingskreds, Amtets 6. Folketingskreds, 7. Forligskreds og 4. Udskrivningskreds' 295. Lægd.

Bregned Sogn har samme Tingsted og hører under de samme som Hovedsognet samt 4. Udskrivningskreds' 296. Lægd.

Torsager Kirke ligger paa Toppen af en høj, stejl Bakke, der kun mod Syd skraaner jævnt, og behersker helt Landsbyen. Den er bortset fra de 4 bornholmske Rundkirker Landets bedst bevarede Rundkirke og ligner paafaldende Bjernede Kirke. Den bestaar af Rundbygningen med Centraltaarn, et ligesidet Kor med Apsis mod Øst, et Vaabenhus mod Syd, der ligger i sydvestlig Retning, og en Udbygning mod Vest. Den oprindelige Del, Rundhuset og Koret med Apsis, er opført af Munkesten i romansk Tid, ca. Aar 1200, vistnok af Aarhusbispen Peder Vognsen, der var af Hvidernes Slægt, og som ogsaa byggede Bjernede Kirke. I Rundhuset, der er overhvælvet med smaa, ribbeløse Krydshvælvinger, staar 4 svære, runde Teglstenspiller, som bærer Centraltaarnet. Ad en Vindeltrappe indvendig i Rundhusets sydvestlige Side kommer man op over Hvælvingerne til et 2,2 m højt, med Bjælkeloft dækket Rum, der mod NØ. og SØ. har smaa, som Skydehuller dannede Lysaabninger; Centraltaarnet, der hæver sig firsidet over Rundhusets Tag, bæres her af 4 firkantede, lave Piller, der forbindes ved brede Rundbuer. Kirken, der faar Lys gennem rundbuede Vinduer, har kun een Portal mod SV. med udvendige False. Den halvcirkelformede Korbue har næsten samme Bredde som Skibet, hvad næppe er oprindeligt. Paa hver Side af Korbuen en dyb, smal Niche. Koret har Krydshvælving, Apsis Halvkuppelhvælving, begge oprindelige. I den senere Middelalder tilføjedes foran Portalen

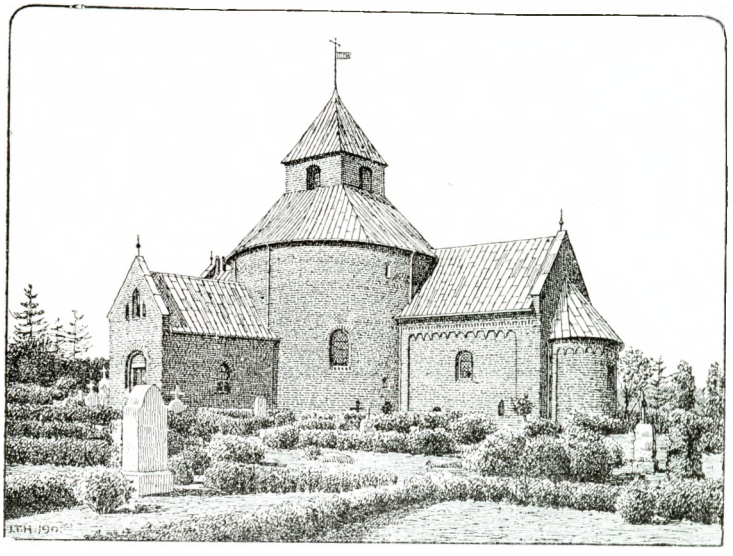

Torsager Kirke.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Vaabenhuset, med Bjælkeloft og Kamgavle, og mod Vest et 17,6 m højt Taarn, ligeledes med Kamgavle; det hvælvede Underrum har Rundbue ind til Skibet. Under Koret en nu tilmuret Gravhvælving fra Renæssancetiden. Ved en gennemgribende Restauration 1877—78 under Ledelse af Bygningsinspektør, Professor Walther blev Taarnet nedbrudt i Højde med Koret og fik Spidsgavl ligesom Koret, der ogsaa i Tidens Løb var blevet udstyret med Kamgavl; ogsaa Vaabenhusgavlen omdannedes; Portalen fik sit oprindelige Udseende, Ydermurene rensedes for deres Hvidtning, og største Delen skalmuredes, Rundbuefrisen paa Korpartiet, der kun delvis var bevaret, restaureredes, ligesom den vestlige Udbygning fik en lignende Udsmykning; det Indre fik en Dekoration i Kalkfarve, og det meste af Inventaret fornyedes. Hele Kirken er tækket med Bly. Altertavle, med et Maleri af A. Dorph, Prædikestol, med Basrelieffer, Stolestader og Døre, med Palmegrene, er alle nye af Egetræ i romansk Stil. Romansk Granitfont med Rundbuer. En Malmlysekrone i Renaissancestil er i Nutiden flyttet hertil fra Bregned Kirke; en anden er skænket Kirken 1708. I Kirken to Krucifikser fra Renaissancetiden.

Bregned Kirke er smukt beliggende ved Udkanten af Kohave og bestaar af Skib og Kor ud i eet med tresidet Afslutning. Taarn mod Vest og Vaabenhus mod Syd, alt opført samtidigt i gotisk Tid, af røde Munkesten. Syddøren benyttes endnu, Norddøren er tilmuret. Kirken faar kun Lys fra Syd. Kor og Skib har oprindelige Hvælvinger; paa Korhvælvingen findes malet Aarhusbispen Jens Iversen Langes Vaaben, og Kirken er rimeligvis opført i hans Tid. Kirken er restaureret 1872 og fik da Dekoration i Kalkfarve. Altertavlen er et nyere Maleri af Major S. Schack. Romansk Granitfont med Mandehoveder og Dyrefigurer. Prædikestolen er fornyet og bærer Evangelistfigurer af Billedhugger Feldskov. Orgel fra 1884; Glasmaleri i Koret fra 1893. Kirkens gamle Klokke uden Indskription, fra det 12. Aarhundrede, en af de ældste i Landet, blev, da den revnede i 1898, skænket til Nationalmuseet af Arkitekt F. Uldall.

Kalvø nævnes første Gang 1313, da Erik Menved efter at have dæmpet Bondeopstanden i Jylland lod Bønderne opføre et befæstet Slot her. Dette blev ifølge Bestemmelserne i Chrf. II's Haandfæstntng af 1320 nedbrudt i dette Aar, men maa dog kort efter være opbygget, idet Claus Limbek 1340 var Høvedsmand paa Kalvø Slot, og i Forliget i Spandau mellem Valdemar Atterdag og Holstenerne bestemtes, at han skulde indløse Nørrejylland, og at Kalvø med den fjerde Del af Provinsen skulde indløses først; i dette Dokument ansattes „det Hus Kalfø" til 10,000 Mark lødigt Sølv. 1343 indløste Stig Andersen af Bjørnholm Slottet fra Claus Limbek og hans Arvinger, men sidstnævnte havde det atter i Pant 1348. 1364 nævnes Hr. Gunder Jacobsen, 1365 Hr. Fikke Moltke og 1369 Niels Muus som Høvedsmand paa Kalvø, endvidere 1370 Jens Pelæ, 1376 og 1379 Hr. Jens Andersen, Jep Truelsen, 1423 og 1433 Hr. Peder Mogensen, 1439 Bo Høg; Valdemar Atterdag havde pantsat Slottet til Aarhus Bispestol, men 1407 indløste Dronning Margrethe det. Af de følgende Lensmænd nævnes 1439—77 Otte Nielsen Rosenkrantz til Bjørnholm, 1483 Oluf Stigsen, 1484 og 1496 Oluf Friis, 1500 og 1505 Jep Krumpen, 1507 Niels Clemmensen, 1514—54 Erik Eriksen Banner, der her bevogtede Gustav Vasa, hvem det 1519 lykkedes at flygte til Lübeck, Jørgen Rosenkrantz til Rosenholm den senere Regeringsraad, 1563—96, i det 17. Aarhundrede Rigsmark Jørgen Skeel til Sostrup, Kansler Christen Thomesen Sehested, Kansler Just Høg til Gjorslev. Gunde Rosenkrantz til Vindinge og hans Broder Erik Rosenkrantz til Rosenholm, i hvis Tid Kalvø Len blev inddraget ved Suverænitetens Indførelse; et af de nye Amter blev kaldt Kalvø Amt. Slottet med Ladegaard samt Tiender og Gods forærede Fr. II 1661 til Ulrik Frederik Gyldenløve, der efter at have boet her en kort Tid lod Bygningerne nedbryde 1672 og Materialerne anvende til Palæet paa Kongens Nytorv i København, det senere Charlottenborg.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

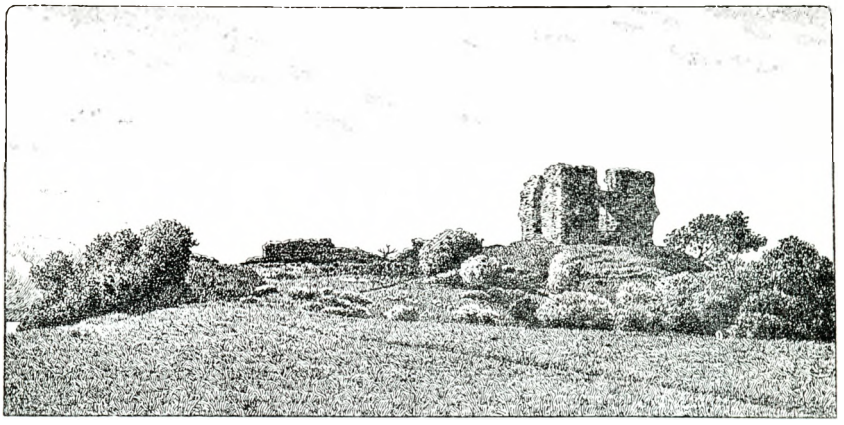

Kalvø Ruiner.

Kalvø Slotsruin ligger paa Vestenden af en lille Ø i Bunden af Kalvø Vig, kun forbunden med Land ved en smal, stensat Vejdæmning, og paa Øens højeste Punkt paa en naturlig Banke, der falder brat mod Vest til Vigen, medens den paa de andre Sider gaar jævnere over i Terrænet. Mod NV. og SØ. omgives Borgpladsen derfor af tørre Grave, delvis med foranliggende Volde. I Graven udfor Ø. Hjørnet ligger en Brønd. I Vejdæmningen har der tidligere været en Vindebro. Borgen har yderligere været sikret ved en vandfyldt Grav tværs over Øen fra Nord til Syd, lidt Øst for Øens Midte. Umiddelbart indenfor denne Grav i Vest findes mod Nord et voldlignende Værk og Syd derfor Grundvoldene af en Stald- eller Ladegaard. Fra denne gik Indkørslen til Hovedborgen langs Øens sydvestre Kyst op til et firsidet, højt Plateau, kaldet „Ridebanen", og derfra over sydøstre Grav til Borgens søndre Hjørne, hvor der nu findes en Vejdæmning, men tidligere en Vindebro.

Hovedborgen er et rektangulært Anlæg. Over Jorden staar foruden den imponerende Taarnruin kun svage Murrester, der dog angiver Anlæggets Hovedkonturer, saaledes Murværk af den sydøster, nordøster og sydvestre Ringmur, medens den nordvestre Ringmur kun spores som en Hævning i Terrænet. Af selve Borgbygningerne ses Rester af Nordøst- og Sydøstfløjene. Fra Porten ved Ringmurens Sydhjørne kom man ind i en smal Forgaard, der strakte sig indenfor sydøstre Ringmur og indadtil begrænsedes af Slottets Sydøstfløj og af det store Taarn; mellem disse to Bygninger fandtes den indre Slotsport saaledes placeret, at en Fjende paa Vej fra den ydre til den indre Port var udsat for Beskydning fra Bygningerne. Det store Taarn, Borgens Donjon eller Barfred, maaler godt 12 m i Kvadrat, og dets Mure er indtil 2,75 m tykke, opført af røde Munkesten. Det er bevaret henved 10 m's Højde. Den oprindelige Dør har siddet højt; Lysaabningerne var udvendig smalle, de nederste kun 18 til 22 cm brede Skydeskaar. Alle de her nævnte Bygningsdele stammer fra Middelalderen. Taarnets nederste Parti er ældre end Murværket ovenover og hidrører sandsynligvis fra den ifølge Haandfæstning 1320 sløjfede Borg; men iøvrigt er Taarnet vistnok noget ældre end Borgens Ringmure og Huse, der med Sandsynlighed antages for opført i Valdemar Atterdags Tid. Naturligvis er der til forskellige Tider bygget paa Borgen.

Den nuværende Hovedgaard Kalvø, der ligger omtrent 2 km NNØ. for Ruinen, var fordum Ladegaard til Slottet og bestaar af en Hovedbygning i 2 Fløje i et Stokværk, og er antagelig fra Midten af det 18. Aarhundrede. En Jagtpavillon er opført 1898.

Rønde Højskole er oprettet 1894 af Otto Laage, med Uffe Birkedal som Forstander. Den solgtes 1897 til en Kreds af Indre Missions Venner, der drev den med K. Herskind som Forstander; i 1919 overtoges den af Landbrugskandidat I. Herskind, og 1923 udvidedes Bygningerne meget betydeligt efter Tegning af Arkitekt Egefelt, Randers. Der er nu Plads til ca. 100 Elever.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Rønde Artiums-Præliminærkursus.

Rønde Artiums-Præliminærkursus ligger i en af Jyllands smukkeste og mest interessanteste Egne, 3½ Mil fra Aarhus ved den smukke Kalvø Vig. Her er mere ideelle Forhold for den unge at begynde sin Læsning under, end Købstaden byder, samtidig med, at det for den unge, der kommer fra Bondebruget, betyder en meget lempeligere Overgang. Her skal der kun ske Tilvænning til det stillesiddende Studieliv, men midt i Naturens Friskhed og Ynde. Det næste Stadium, Tilvænning til Byens Larm og Usundhed, sker, efter at Studielivet allerede har fundet Sted, og taales derfor lettere.

Sine første Leveaar tilbragte Rønde Kursus i Læ af Rønde Højskole, som K. Herskind dengang ledede; men siden 1919 har Skolen været selvstændig og haft egen Bygning. Fra Præliminærkursusset har ialt 313 taget Eksamen (deraf 26 i 1929). Fra det gammelsproglige Studenterkursus har 108 taget Eksamen (deraf 16 i 1929), og fra det nysproglige Studenterkursus, som først blev oprettet i 1920, er der dimitteret 8 Hold, ialt 70 Studenter (deraf 12 i 1929).

Rønde Kursus har siden 1921 været statsanerkendt Undervisningsanstalt saavel for Præliminær- som Studentereksamens Vedkommende, hvad der medfører betydelige Lempelser i Pensumet. Kursusset er en selvejende Institution, hvis øverste Ledelse er en Bestyrelse bestaaende en Kreds af Indre Missions Venner med Pastor Asschenfeldt-Hansen som Formand. Det er stiftet navnlig med Henblik paa saadanne unge, der i en ældre Alder faar Lyst til at studere. Troende unge Mænd med de nødvendige menneskelige Gaver maa paa Forhaand være dem, der har Adkomst til at komme ind i Præstegerningen. Skolens Forstander er K. Herskind.

Kristen Herskind, Forstander, cand. phil, er født den 27. December 1868 i Gedved Sogn, Skanderborg Amt, som Søn af Husmand M. Herskind og Hustru Johanne, født Christensen. Gift 1897 med K. Damsbo. Dimitteret 1888 fra Gedved Seminarium, ansat som Forstander ved Rønde Gymnasiumskursus siden dets Oprettelse.

Maurice Andersen, Lærer, er født den 21. Juni 1905 i Paris. Dimitteret fra Efterslægtens Gymnasiumskursus 1925, ansat som Lærer ved Rønde Gymnasiumskursus siden 1927.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

K. Herskind,
Forstander.

M. Andersen,
Lærer.

A. Hansen,
Lærer.

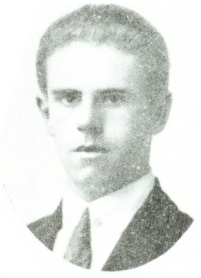

C. Joh. Juul Hansen,
Lærer.

Alfred Hansen, Lærer, cand. phil., er født den 25. Januar 1899 i Odense Amt. Dimitteret 1917 fra Fredericia, ansat som Lærer ved Rønde Gymnasiumskursus siden 1920.

Carl Johan Juul Hansen, Lærer, cand. mag., er født den 26. November 1903 i Skt. Jørgens Sogn, Svendborg Amt. Dimitteret 1930, ansat som Lærer ved Rønde Gymnasiumskursus siden 1931.

Johannes Mygind, Lærer, er født den 1. Maj 1901 i Sdr. Bjært Sogn, Vejle Amt, som Søn af Karetmager M. P. Mygind og Hustru Hansigne, født Hansen. Gift 1926 med Johanne Herskind. Dimitteret 1922 fra Rønde Gymnasiumskursus, ansat som Lærer ved samme.

Johanne Nygaard Andersen, Lærerinde, er født den 3. Januar 1886 i Nørager Sogn, Randers Amt. Privat Uddannelse, ansat som Lærerinde ved Rønde Gymnasiumskursus siden 1917.

Ingeborg Hansen, Lærerinde, er født den 7. Februar 1897 i Skanderborg. Dimitteret fra Lang og Hjorts Seminarium, Skoleembedseksamen 1926, ansat som Lærerinde ved Rønde Gymnasiumskursus siden 1927.

Torsager Skole er bygget 1908 og udvidet med en Forskole i 1931. Skolen er 5-Klasset med ca. 150 Børn. Ved Skolen er 3 Lærerkræfter.

Rostved Skole er bygget 1928. Skolen er 4-Klasset med ca. 65 Børn.

Hedeskov Skole er bygget 1910. Skolen er 2-Klasset med ca. 28 Børn.

Bødstrup Skole er bygget 1860. Skolen er 2-Klasset med ca. 35 Børn.

Rønde Kommuneskole er bygget 1873. Skolen er 4-Klasset med ca. 110 Børn.

Følle Skole er bygget 1869. Skolen er 4-Klasset med ca. 65 Børn.

Helge Laursen, Førstelærer, er født 30. Marts 1896 i Ikast Sogn, Ringkøbing Amt. Dimitteret 1919 fra Silkeborg Seminarium, ansat som Førstelærer v. Torsager Skole siden 1929.

H. Laursen,
Førstelærer.

G. Nielsen,
Førstelærer.

S. Jensen,
Lærerinde.

M. C. M. Bjerggaard,
Førstelærer.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Gregers Nielsen, Førstelærer, er født den 1. Februar 1889 i Øster Snede Sogn, Vejle Amt. Dimitteret 1916 fra Nr. Nissum Seminarium, ansat som Førstelærer ved Rostved Skole siden 1921.

Signe Jensen, Lærerinde, er født den 11. November 1903 i Bording Sogn, Ringkøbing Amt. Dimitteret 1927 fra Silkeborg Seminarium, ansat som Lærerinde ved Rostved Skole siden 1929.

Kristian Peter Dybe, Lærer, er født den 16. April 1882 i Dybe Sogn. Ringkøbing Amt. Dimitteret 1904 fra Silkeborg Seminarium, ansat som Lærer ved Hedeskov Skole siden 1911.

R. F. S. Thoralf, Lærer, er født den 18. Januar 1879 i Hornborg Sogn, Skanderborg Amt. Dimitteret 1900 fra Jellinge Seminarium, ansat som Lærer ved Bødstrup Skole siden 1915.

M. C. M. Bjerggaard, Førstelærer, er født den 4. Februar 1881 i Østerbølle Sogn, Viborg Amt. Dimitteret 1902 fra Ranum Seminarium, ansat som Andenlærer ved Rønde Kommuneskole 1904, og som Førstelærer samme Sted siden 1911.

Frede Solgaard, Lærer, er født den 30. August 1897 i Østbirk Sogn, Skanderborg Amt. Dimitteret 1918 fra Gedved Seminarium, speciel Kursus i Gymnastik, Aarskursus ved Statens Gymnastikinstitut, ansat som Andenlærer ved Rønde Kommuneskole siden 1924.

N. Olsen,
Førstelærer.

Niels Olsen, Førstelærer, er født den 11. Juli 1889 i Langaa Sogn, Viborg Amt. Dimitteret 1915 fra Jellinge Seminarium, ansat som Førstelærer ved Følle Skole siden 1924.

Luise Krause Sørensen, Lærerinde, er født den 2. November 1879 i Torsager Sogn. Dimitteret 1906 fra Vejle Seminarium, Lærerinde ved Lee Forskole fra 1906—1911, ansat som Lærerinde ved Følle Forskole siden 1911.

L. Krause Sørensen,
Lærerinde.

Medlemmer af Torsager-Bregned Sogneraad er: Gaardejer N. P. Møller, Formand, Rutebilejer S. Jørgensen, Næstformand, Skomager J. Jørgensen, Gaardejer S. Kolind, Gaardejer J. Kjeldsen, Gaardejer S. Rasmussen, Murermester L. Rasmussen, Statshusmand A. Jensen, Gaardejer V. Helbo, Gaardejer H. Jensen og Murermester H. F. Christensen.

MØRKE SOGN omgives af Torsager og Bregned Sogne, Kalvø Vig, Hornslet Sogn og Sønderhald Herred. I Mørke Sogn findes Byerne: Mørke Kirkeby og Stationsby med Kirke, Præstegaard, Skole, Afholdshotel, Mørke Sogns Spare- og Laanekasse, A/S Mørke Bank, Elektricitetsværk, Vandværk og Jernbanestation, Ugelbølle med Skole, Ommestrup med Skole, Forskole og Brugsforening, Dagstrup med Skole, Fattiggaard med Alderdomshjem, samt en Samling af Gaarde og Huse.

Mørke Sogn har Tingsted i Hornslet og hører under Øster Lisbjerg Herreds Retskreds, Rovsø Herreds Politikreds, Ebeltoft Amtstuedistrikt, Øster Lisbjerg Lægekreds, Rovsø med flere Herreders Skattekreds, Øster Lisbjerg Herreds Vurderingskreds, Amtets 4. Folketingskreds, 7. Forligskreds og 4. Udskrivningskreds' Lægd 297 a og 297 b.

Mørke Kirke bestaar af Kor og Skib, Taarn mod Vest og Vaabenhus mod Syd. Kor og Skib er fra romansk Tid af Granitkvadre paa Sokkel med Skraakant. Syddøren, med Søjler og Baandsløjfe paa Overliggeren, er bevaret; Norddøren, en lille Dør paa Korets Sydside, og flere Vinduer er tilmurede; ved Syddøren, den lille Dør i Koret, og over

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Vaabenhuset sidder Sten med udhugne Figurer fra Kirkens første Tid. I den senere Middelalder indbyggedes Hvælvinger i Kor og Skib, og det lave Taarn, med hvælvet Underrum, og Vaabenhuset opførtes. Altertavle fra 1631; i Midtfeltet et Maleri. Romansk Granitfont med Bladværk og Dobbeltløver. Prædikestol i Renaissancestil. Orgel fra 1881.

Ejnar Norup, Sognepræst, er født den 14. Januar 1897 som Søn af Murermester Chr. Norup og Hustru Larsine, født Jensen. Gift 1926 med Esther Zwicky. cand. theol. 1924, Sognepræst i Hjardemaal i Thy pr. Hundstrup fra 1924—29, ansat som Sognepræst ved Mørke Menighed siden 1929, Menighedsraadsformand, Medlem af Værgeraadet.

Mørke Skole er bygget 1906 og udvidet med en Forskole i 1911. Der undervises ca. 190 Børn.

Rasmus Marius Poulsen, Førstelærer, er født den 10. Maj 1891 som Søn af Gaardejer Niels Poulsen og Hustru Karen, født Jensen. Gift 1916 med Astrid Nielsen. Dimitteret 1912 fra Jellinge Seminarium, ansat som Førstelærer ved Mørke Skole siden 1919, Formand for Værgeraadet, Organist ved Mørke Kirke.

K. Kr. Søbye,
Lærer.

Kaj Kristensen Søbye, Lærer, er født den 23. April 1904 som Søn af Gaardejer Karl Kristensen Søbye og Hustru Jensine, født Andersen. Gift 1932 med Elvira Dalsgaard. Dimitteret 1927 fra Jellinge Seminarium, Gymnastikkursus paa Ollerup Gymnastikhøjskole, ansat som Lærer ved Mørke Skole siden 1932.

Marie Christensen, Lærerinde, er født den 11. Februar 1887 i Hornslet Sogn. Dimitteret 1907 fra Silkeborg Seminarium, ansat som Lærerinde ved Mørke Skole siden 1913.

D. Nielsen,
Lærerinde.

Dagny Nielsen, Lærerinde, er født den 18. Maj 1895 i Thorning Sogn, Viborg Amt. Dimitteret 1925 fra Vejle Seminarium, ansat som Lærerinde ved Ommestrup Skole siden 1917.

Martin Lüneborg, Læge, er født den 25. Februar 1871 som Søn af Købmand P. Lüneborg og Hustru Margrethe, født Petersen. Gift 1907 med Poula Scavenius Nielsen. Medicinsk Embedseksamen 1906, Kandidat paa Baldersgades Hospital, Jernbanelæge fra 1913, praktiserende Læge i Skallebølle ved Odense og i Vrønding ved Horsens indtil 1913, praktiserende Læge i Mørke siden 1913, Formand for Vandværket, Formand for Elektricitetsværket, Formand for Sundhedskommissionen.

Medlemmer af Mørke Sogneraad er: Proprietær Chr. Øllgaard, Formand, Arbejderformand A. Rasmussen, Gaardejer M. Poulsen, Statshusmand P. R. Josiassen, Gaardejer S. Poulsen, Dyrlæge A. Rousing, Overmontør A. J. Pedersen og Gaardejer M. J. Jensen.

HORNSLET SOGN omgives af Mørke Sogn, Kalvø Vig, Skødstrup, Hjortshøj og Todbjerg Sogne samt Sønderhald Herred. I Hornslet Sogn findes Byerne: Hornslet med Kirke, Præstegaard, Skole, Amtssyge- og Epidemihus, Alderdomsasyl, Apotek, Kæmnerkontor, Dommerbolig, Ting- og Arresthus, Politistation, Filial af Aarhus Haandværker- og Købmandsbank, Hornslet og Omegns Spare- og Laanekasse, Gæstgivergaard, Afholdshotel, Kro, Brugsforening, Andelsmejeri og Jernbanestation, Tendrup, Rodskov med Skole og Andelsmejeri, Eskerud, Krabjerg med Skole, og en Samling af Gaarde og Huse samt Hovedgaarden Rosenholm.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Hornslet Sogn har Tingsted i Hornslet og hører under Øster Lisbjerg Herreds Retskreds, Rovsø Herreds Politikreds, Randers Amtstuedistrikt, Øster Lisbjerg Lægekreds, Rovsø med flere Herreders Skattekreds, Øster Lisbjerg Herreds Vurderingskreds, Amtets 4. Folketingskreds, 7. Forligskreds og 4. Udskrivningskreds' 298. Lægd.

Hornslet Kirke, der 1310 og 1355 benævnes „Vor Frue og alle Helgeners Kirke i Hornslet", bestaar af Kor og Skib ud i eet, Taarn mod Vest samt Vaabenhus og Gravkapel mod Syd. Kirken er oprindelig opført i det 12. Aarhundrede af raa Granit. Men af denne Bygning staar kun Langhuset tilbage, idet den i Middelalderens Slutning og den tidligere Renaissancetid dels er ombygget, dels meget udvidet, navnlig af Jørgen Rosenkrantz, der 1560 fik jus patronatus til Kirken. I det 15. Aarhundrede forlængedes Skibet mod Vest, og ca. 1500 tilbyggedes det rummelige Vaabenhus, og Kirken overhvælvedes, alt med Munkesten i Munkeskifte. Jørgen Rosenkrantzs Byggearbejder er ogsaa af Munkesten, men i moderne Skiftegang. I Stedet for det snævre Kor byggedes et nyt i Skibets Bredde med tresidet Afslutning i Øst, og lidt senere tilføjedes Gravkapellet ved dets Sydside, overhvælvet og forbundet med Kirken ved en stor Rundbue: ved Vestenden af Skibet byggedes det lille Taarn, og ogsaa den dekorative Kirkegaardsportal stammer fra samme Tid. Efter Midten af det 19. Aarhundrede underkastedes hele Kirken en stor Istandsættelse. Taarnrummet er nu indrettet til Forhal, saaledes at Kirken har to Indgange. Altertavlen er et meget sammensat Stykke; i Midtpartiet sidder engelske Alabastreliffer fra det 15. Aarhundrede uden om en Korsfæstelsesgruppe af Eg fra Claus Bergs Værksted; Fodstykkets Malerier er fra 1576, med Jørgen Rosenkrantz og Dorte Langes Vaaben, medens Fløjenes Passionsscener er fra 1672 og Topstykket fra det 19. Aarhundredes Begyndelse. Alterstager fra 1592 med samme Vaaben som Tavlens Fodstykke. Romansk Granitfont med Bladranker; det udskaarne Træhylster, hvormed den i Renaissancetiden var blevet beklædt, er nu opstillet i Rosenkrantzernes Kapel. Prædikestol fra 1567 med senere tilføjede Figurer, udført i Slutningen af det 17. Aarhundrede i Peder Jensen Koldings Værksted. Pragtfuld Degnestol fra ca. 1575 af Mikkel van Grönningen. Som Rosenkrantzernes Gravkirke er den rig paa pragtfulde Epitafier og Ligsten; der findes Gravhvælvinger under Koret, Kapellet og Taarnet.

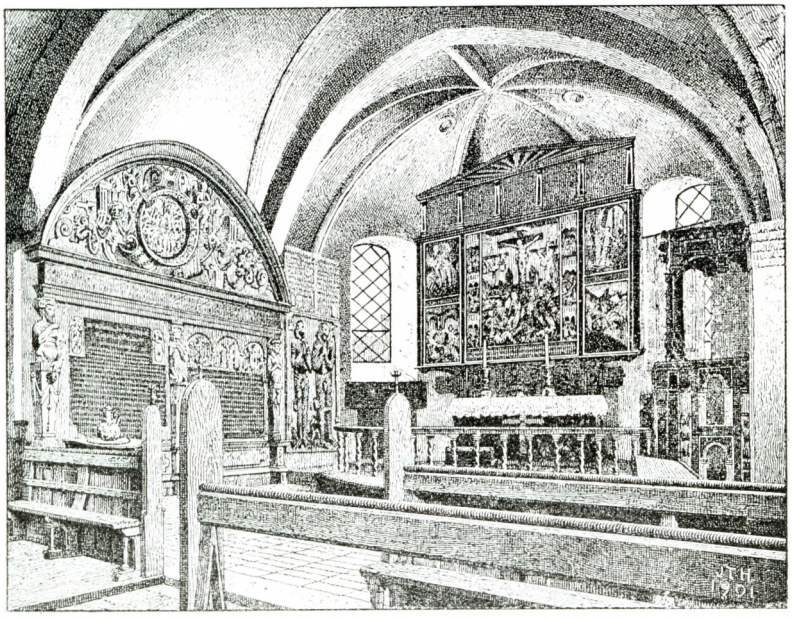

Hornslet Kirkes Kor.

Hovedgaarden Rosenholm, de berømte Rosenkrantzers Herresæde, hed oprindelig „Holm", „Holme" eller „Holmgaard". I Aaret 1511 kom Holm til Aarhus Bispestol og tilfaldt ved Reformationen Kronen. Om Huset ved vi intet, om talrige Trætter og Godssalg findes en Del bevaret. Men Rosenholms egentlige Historie begynder den 7. April 1559, da Kong Frederik II paa Dronningborg sætter Segl under sit Mage-

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

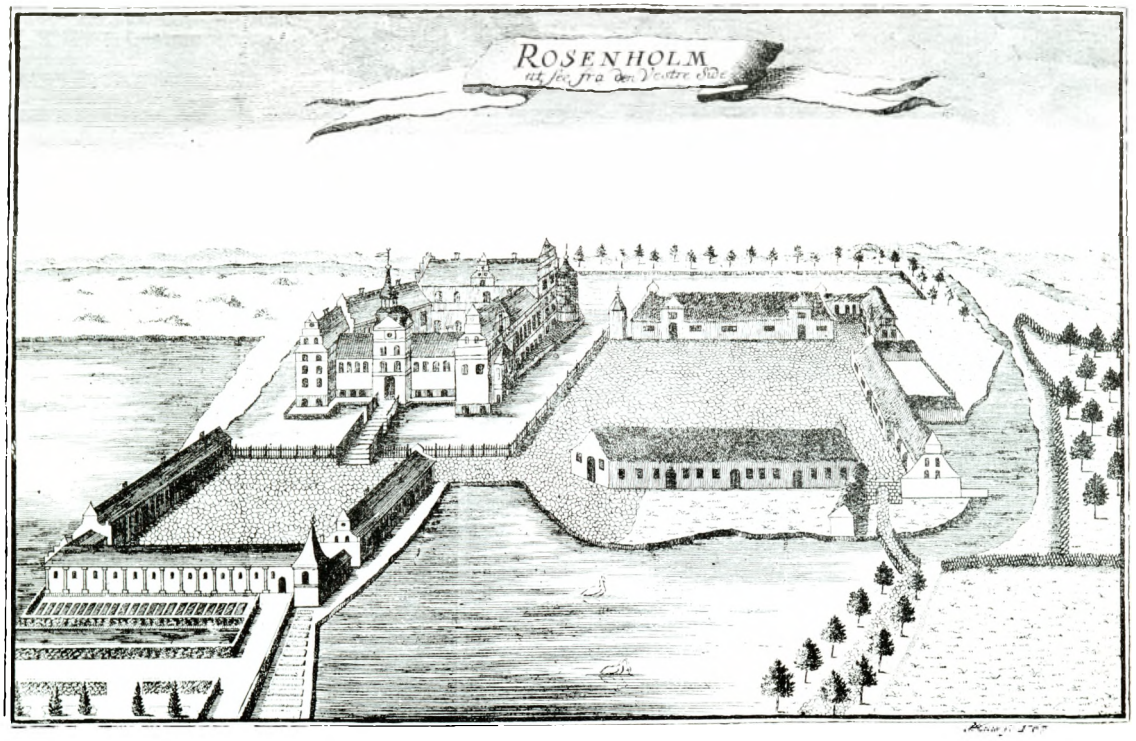

Rosenholm efter Pontoppidans Atlas.

skiftebrev med Jørgen Rosenkrantz til Skaføgaard, Lensmand paa Koldinghus, som gav Gaarden sit nuværende Navn

Hovedbygningen, som er opført af ovennævnte Jørgen Rosenkrantz, er en af de ejendommeligste Renaissancebygninger i Landet. 1559 begyndte Bygherren at grave og bygge, og Gravene kom til at omfatte tre Voldsteder for Borgergaard, Staldgaard og Ladegaard; endnu er de helt bevarede omkring Hovedbygningen, ved hvis Østside de danner en lille Sø. Selve den firlængede Bygning har trapetzformet Grundplan, idet den oprindelige Hovedfløj mod Øst og den noget længere Portfløj mod Vest er forbundne med to skraatløbende lavere Sidefløje. Murene er helt igennem af røde Munkesten i moderne Skiftegang, men Fløjene er dog af noget forskellig Alder. Ældst er sikkert Østfløjen, der er bygget uden Kampestenssyld, to Stokværk høj over Kælderen, med karakterfulde, høje Renaissancegavle og med to runde Hjørnetaarne, kronede af svungne Hætter. Der har været endnu en Udbygning paa Østsiden, og Facaden indad mod Borggaarden, der krones af en Kvistgavl, har været meget ejendommeligt udformet; en hvælvet Stuekorridor, hvis fem Hvælvinger endnu er bevaret, har aabnet sig ud til det frie med rundbuede, forlængst lukkede Arkader, og i Midten har der vistnok været Indgangsdør over en Trætrappe, medens øvre Stokværk har været smykket med smalle Pilastre, hvoraf der nu kun er bevaret en sparsom Rest. Hele dette Hus med den sydlandske Loggia er sikkert blevet til under fransk Paavirkning, og fransk Renaissance genspejles ogsaa i den livfuldt komponerede Vestfløj, med dens slanke Portfløj midt for Østfløjen og dens to Endepavilloner, af hvilke den nordre med dens tre lavere Stokværk altid har været bestemt for Husets Økonomi. Porttaarnet krones nu af et Spir fra 1893, medens Endepavillonerne har deres oprindelige, til Østfløjens svarende Gavle, med Baand af profilerede Formsten; afvigende fra Østfløjen er derimod Kampestenssoklen, af romanske Granitkvadre; til Kældervinduerne er der brugt Overliggere fra romanske Kirker, og den lave Port er indram-

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Rosenholm, set fra Nordøst.

met med Søjler og Profilkvadre fra en Kirkeportal. Over den trykkede Portbue findes en Sandsten med Bygherrens og Fru Dorte Langes Vaaben samt Indskriften: Perfectum 1567, men den sidder ikke paa sin oprindelige Plads og har maaske hørt til i Østlængen. Fra første Færd har de to Parallellænger i Øst og Vest kun været forbundne med Hegnsmure ud mod Gravene, men omkring Aar 1600 blev de ombyggede til Fløje, et Stokværk høje over Kælderen. Ældst er Nordfløjen, som er opført under Jørgen Rosenkrantz af samme Bygmester som Skaføgaard, medens den tarveligere Sydfløj synes at være bygget af den lærde Holger. Interiørerne i det Indre stammer væsentlig fra Iver Rosenkrantz' Tid, idet han gav Bygningerne en Hovedistandsættelse og lagde de vigtigste Rum imod Syd. Dog er der bevaret meget fra de to første Rosenkrantzers Tid, saaledes en Kamin fra 1576, en anden Kamin fra Holgers Tid og det lille, hvælvede Brevkammer i en Tilbygning til Portfløjens søndre Endepavillon. Af andre Bygningsskulpturer kan nævnes to i Murene indsatte Sandstenstavler med latinske Sentenser, en Kaminoverligger med en Salmander samt en mærkelig franskpræget Søjle fra Jørgens Tid. I Vinterstuen staar en Skænk fra Bygherrens Tid og den lærde Holgers Skab, desuden rummer Interiørerne talrige Gobeliner. Midt for den murede Kampstensbro foran Porten laa tidligere den i 1890'erne nedbrudte Staldgaard, hvis Terræn nu er udlagt til Have, og af hvis trefløjede Bygninger der kun er bevaret en Hjørnepavillon kaldet „Pirkentavl" eller „Holger Rosenkrantz' Taarn".

H. Rosenkrantz, Lensbaron.

Rosenholm er nu et særdeles smukt og velholdt Herresæde i engelsk Stil, og regnes for en af Danmarks smukkeste Herregaarde.

Hans Rosenkrantz, Lensbaron, Kammerherre, Hofjægermester, Nationalbankdirektør, K², DM., p. p., B. L. 3., F. Æ. L. 3., N. O. N. 3., P. Chr. 2., R. St. A. 3, Sp. I. K. 2., Stb. V. 3., er født 3. Februar

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

C. Fr. Nielsen,
Forstassistent.

R. Chr. Rasmussen,
Skovfoged.

P. Hjort,
Skovfoged.

J. Chr. Jensen,
Skytte.

1870 i Paris som Søn af Legationssekretær, Baron Holger Rosenkrantz og Hustru, født Komtesse Raben-Levetzau. Gift 1. Gang med Komtesse Wedel-Wedelsborg, 2. Gang med Esther Lysabild. Student 1887, cand. jur. 1893, Forstander for Herlufsholm Skole og Gods siden 1927, Næstformand for Arbejdsgivernes Ulykkesforsikring 1926—29, m. m. Besidder af Rosenholm Gods og Gaarden Balskov.

Carl Frederik Nielsen, Forstassistent, er født den 10. December 1908 i Fuglebjerg, Sorø Amt. Udlært som Forstmand 1930, Forstassistent paa Skaføgaard, ansat som Forstassistent paa Rosenholm siden April 1933.

R. Chr. Rasmussen, Skovfoged, er født den 10. Juni 1863 i Odense. Ansat som Skovfoged paa Rosenholm siden 1886 og som Skovbestyrer siden 1930.

P. Hjort, Skovfoged, er født den 21. September 1881 i Hyllested, Randers Amt. Ansat som Skovfoged ved Hestehave Skov siden 1912.

Chr. Pedersen, Skovfoged, er født den 12. April 1907 i Sparkær Sogn, Viborg Amt. Ansat som Skovfoged ved Balskov siden 1933.

Jens Christian Jensen, Skytte, er født den 15. Februar 1883 i Borre, Præstø Amt. Ansat som Skytte paa Rosenholm siden 1909.

Randers Amtssygehus i Hornslet er bygget 1890 paa en Grund beliggende mellem den gamle By og Stationen, ligeoverfor det Sted, hvor senere Ting- og Arresthuset byggedes. Det bestod af en Hovedbygning, en Epidemibygning og en Vaskeribygning, alle byggede af røde Mursten og i Datidens Stil. Hovedbygningen havde 4 Tresengsstuer, en Operationsstue, der samtidig fungerede som Kontor og Lægeværelse, et Sygeplejerskeværelse, et Badeværelse og i Kælderen Køkken og Pigeværelse. Paa Loftet fandtes et Par Stuer, der kunde anvendes til Tuberkulose- og Fnatpatienter. Epidemibygningen rummede 4 Sygestuer, et Køkken, Badeværelse og Sygeplejerskeværelse. I Vaskeribygningen var tillige Ligstue, Karlekammer og en Celle, beregnet til sindssyge Patienter.

Sygehuset toges i Brug 1891 under Distriktslæge Feilbergs Ledelse. Hele Personalet bestod af Lægen, en Sygeplejerske, en Pige og en Karl. Allerede det følgende Aar antoges en Sygeplejerske til Epidemibygningen. 1906 byggedes en Liggehal og i 1914 en Tilbygning til Hovedbygningen, rummende en Enestue, et Sygeplejerske- og et Elevværelse. Det tidligere Sygeplejerskeværelse blev nu Lægeværelse, og Operationsstuen anvendtes herefter ikke mere som Kontor.

1907 afløstes Distriktslæge Feilberg af Distriktslæge Østerbye, der døde i 1926 og afløstes af den nuværende Sygehuslæge Holger Thomsen. Sygehuset havde paa dette Tidspunkt Plads til 17 Patienter paa Hovedbygningen og 10 paa Epidemibygningen. Belægningen er Aar for Aar steget, saa det har været nødvendigt stadig at foretage mindre

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Amtssygehuset i Hornslet.

Udvidelser og Moderniseringer. Det kan nævnes, at man i 1928 fik installeret Centralvarme i Hovedbygningen og nu, da Epidemibygningen til Stadighed maa anvendes til medicinsk-kirurgiske Patienter, vil denne Bygning ogsaa faa Centralvarme, ligesom den paa forskellige Maader er bleven moderniseret. Sygehuset er nu i Stand til — ganske vist med en betydelig Overbelastning af Stuerne — at tage indtil 40 voksne Patienter, og saa mange er næsten stadig indlagt. Sygehusets Indretning er nu fuldt moderne, med en stor, lys Operationsstue med alle moderne Indretninger, bl. a. Røntgenapparat; Sygestuerne er lyse og luftige; der er en Dagligstue for opgaaende Patienter, en Stue til Lysbehandling med Kviksølvkvarts- og Solluxlampe. Endvidere er der Dampbad og medicinske Bade. Sygehuset har et særligt Kapel med Obduktionsstue, et elektrisk Vaskeri med Tørrecentrifuge, elektrisk Autoclave, stort Køkken med Elektromotor og Kølerum o. s. v. Desuden ejer Sygehuset et nyt, moderne Ambulanceautomobil.

Personalet bestaar nu af Sygehuslægen, Oversygeplejersken, en Afdelingssygeplejerske, 4 Sygeplejerelever, en Massøse, 2 Gangpiger, Økonoma, en Køkkenpige, en Vaskeripige, en Fyrmester og en Sygehusportør samt en Regnskabsfører.

Holger Thomsen, Sygehuslæge, er født den 30. Januar 1884 i Aarhus som Søn af Murermester A. Thomsen. Student fra Marselisborg Kostskole 1902, medicinsk Eksamen 1909, Embedslægeeksamen 1916, ved Thisted Sygehus 1909, Aarhus Amtssygehus 1913—14, Aarhus Sindssygehospital 1915, Københavns Garnisonssygehus 1917—18 (som indkaldt Militærlæge), ansat som Sygehuslæge ved Sygehuset i Hornslet siden 1926.

H. Thomsen.
Sygehuslæge.

Johanne Eskildsen, Oversygeplejerske, er født den 4. Januar 1880 i Skive som Datter af Murermester Eskildsen og Hustru. Uddannet paa kgl. Frederiks Hospital og Skive Sygehus 1906—08, Kliniksygeplejerske 1909—11, ansat som Oversygeplejerske ved Sygehuset i Hornslet siden 1918.

Joh. Eskildsen,
Oversygeplejerske.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Jenny Jensen, Økonoma, er født den 29. April 1892. Lært Husholdning paa Herregaarden Brockdorff paa Fyn. Dr. Lindgrens Klinik i Aarhus, ansat som Økonoma ved Sygehuset i Hornslet siden 1922.

Hornslet Alderdomshjem.

Hornslet Skole er bygget 1930. Skolen er 8-Klasset med ca. 250 Børn. Ved Skolen er ansat 6 Lærerkræfter.

Rodskov Skole er bygget 1860. Skolen er 3-Klasset med ca. 75 Børn. Ved Skolen er ansat 2 Lærerkræfter.

Krabjerg Skole er opført 1900. Skolen er 2-Klasset med ca. 40 Børn.

Eskildsen Nørgaard, Førstelærer, er født den 3. November 1863 i Bølling Sogn, Ringkøbing Amt, som Søn af Gaardejer H. Eskildsen Nørgaard og Hustru Marie Sofie, født Hansen. Gift 1894 med Andrea Kirstine Andersen. Dimitteret 1885 fra Jellinge Seminarium. Ansat som Førstelærer ved Hornslet Skole siden 1885.

Dan Dannefjord, Lærer, er født den 9. Oktober 1906 paa Frederiksberg. Dimitteret 1927 fra Jellinge Seminarium, ansat som Lærer ved Hornslet Skole siden 1931.

R. Johannes Christensen, Lærer, er født 12. April 1894 i Vejlby Sogn, Odense Amt. Dimitteret 1917 fra Haslev Seminarium, ansat som Lærer ved Hornslet Skole siden 1921.

Anna Andersen, Lærerinde, er født den 27. August 1908 i Hornslet. Dimitteret 1931 fra Aarhus Seminarium, ansat som Lærerinde ved Hornslet Skole siden 1931.

Johannes Grønborg, Førstelærer, er født den 11. Maj 1865 i Vedsted Skole, Hjørring Amt. Dimitteret 1885 fra Gedved Seminarium, ansat som Førstelærer ved Rodskov Skole siden 1894.

Hans Børresen Hansen, Lærer, er født den 5. Maj 1899 i Harrestrup, København Amt, som Søn af Gaardejer H. P. Hansen og Hustru Johanne, født Børresen. Gift 1926 med Agnete Overgaard. Dimitteret 1920 fra Jellinge Seminarium, ansat som Lærer ved Rodskov Skole siden 1923.

E. Norgaard,
Førstelærer.

D. Dannefjord,
Lærer.

Joh. Grønborg,
Førstelærer.

S. Christensen,
Lærer.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Sigfred Christensen, Lærer, er født den 20. December 1904. Dimitteret 1928 fra Gedved Seminarium, ansat som Enelærer ved Krabjerg Skole siden 1931.

Hornslet Haandværkerskole er oprørt i Efteraaret 1922, og Handelsskolen er oprørt 1931. Bestyrelsen er: Manufakturhdl. Lunborg, Formand, Fabrikant P. Christensen, Næstformand, Købmand C. P. Schmidt, Kasserer, Bankbestyrer V. Mørk og Tømrerm. E. Jensen.

Hornslet Idrætsforening er stiftet den 6. April 1923. Foreningen fik hurtig betydelig Tilslutning og tog straks adskillige Opgaver op, særlig Fodbold, fri Idræt og Gymnastik. I en Aarrække kæmpede man med store Vanskeligheder, fordi der ikke fandtes nogen egnet Idrætsplads og Gymnastiksal. Disse Vanskeligheder er nu overvundne, idet Foreningen for 2 Aar siden fik Raadighed over en ny, af Kommunen indrettet Idrætsplads med Fodboldbane, Kaste-, Løbe- og Springbane, ligesom den nye Skoles store, moderne indrettede Gymnastiksal stilledes til Raadighed. Foreningen har nu ca. 200 Medlemmer. Formand har lige siden Foreningens Stiftelse været Sygehuslæge Holger Thomsen. Bestyrelsen bestaar desuden af Snedker Martin Madsen, der er Leder af Athletikafdelingen, Snedker Svend Thomsen, Leder af Fodboldafdelingen, Kontrolassistent Egebjerg, Leder af den mandlige Gymnastikafdeling, samt Fru With, Leder af den kvindelige.

Hornslet Tennisklub er stiftet 1913. Foreningen har ca. 30 Medlemmer. Klubbens Formand er Sygehuslæge Holger Thomsen, desuden bestaar Bestyrelsen af Bankbestyrer Mørck og Fru Brøgger. Foreningen har sin egen Tennisbane.

Hornslet Brugsforening er oprettet 1921. Medlemsantallet er ca. 150. Foreningens Formand er Bogholder M. P. Pedersen, og Uddeler er E. Johansen, der har været ved Brugsforeningen siden 1927.

Rodskov Brugsforening er oprettet 1886. Medlemsantallet er ca. 135. Foreningens Formand er Skatteraadsmedlem Konrad Pedersen, og Uddeler er Poul Pedersen, der har været ved Brugsforeningen siden 1912.

Medlemmer af Hornstrup Sogneraad er: Gaardejer J. C. Jørgensen, Formand, Snedker K. Nielsen, Næstformand, Gaardejer A. Bøjen, Billedskærer P. N. Sørensen, Førstelærer E. Nørgaard, Arbejdsmand H. Andersen, Gaardejer A. Jørgensen, Dommerfuldmægtig K. Kjærholm og Arbejdsmand K. Pedersen.

SKØDSTRUP SOGN omgives af Hornslet, Hjortshøj og Egaa Sogne samt Kalø Vig. I Skødstrup Sogn findes Byerne: Skødstrup med Kirke, Præstegaard, Skole, Fattiggaard, Brugsforening, Mejeri og Vandværk, Vorre med Brugsforening, Andelsmejeri, Segalt med Skole, Hjelmager, Studstrup med Kalø Vig Kystsanatorium, Aastrup, Svinbo, Løgten med Kro, Vandværk, Jernbanestation, og en Samling af Gaarde og Huse samt Hovedgaarden Vosnæs.

Skødstrup Sogn har Tingsted i Hornslet og hører under Øster Lisbjerg Herreds Retskreds, Rovsø Herreds Politikreds, Aarhus Amtstuedistrikt, Øster Lisbjerg Lægekreds, Rovsø med flere Herreders Skattekreds, Øster Lisbjerg Herreds Vurderingskreds, Amtets 4. Folketingskreds, 7. Forligskreds og 4. Udskrivningskreds' 299. Lægd.

Skødstrup Kirke bestaar af Kor og Skib. Taarn mod Vest og Vaabenhus mod Syd. Koret og Skibets østlige Del er fra romansk Tid af Granitkvadre paa Sokkel med Karnis. Sydportalen, med svære Karmsten, Halvsøjler og Gesimssten med Relieffer samt Tympanon med Dyrefigurer, og flere Vinduer er bevarede. I den senere Middelalder forlængedes Skibet mod Vest, Hvælvinger indbyggedes, og Taarn, med hvælvet Underrum og Spidsbue ind til Skibet, og Vaabenhuset opførtes, alt af Munkesten. Smukt udskaaren Altertavle af Peder Jensen Kolding, udført kort efter Midten af det 17. Aarhundrede, istand-

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

sat 1699 af Fru Margr. Krabbe, der samtidigt har skænket Prædikestolen. Paa denne findes hendes og hendes afdøde Ægtefælle Erik Rosenkrantz' Vaaben malede. To prægtig udskaarne Herskabsstole, ligeledes af Peder Jensen Kolding, er bekostet af Erik Rosenkrantz ca. 1650 og har de samme Vaaben som Altertavlen. Romansk Granitfont med Løvefigurer. Paa Hvælvingsribberne er fremdraget Kalkdekorationer fra det 15. Aarhundrede, hvoriblandt Aarhusbispen Jens Iversen Langes Vaaben.

Vosnæs. Der hvor nu Marker og Skove breder sig om Hovedgaarden Vosnæs, laa i Middelalderen to smaa Bondebyer, Vosnæs og Indrup. Den største Gaard i Vosnæs blev kaldt Vosnæsgaard. Den ældste Historie vilde — hvis man havde Kilder til at fortælle den efter — være en Skildring af, hvorledes dens Ejere lidt efter lidt tilegnede sig andre Gaarde i Byen og strakte Fangarme ud til andre Byer indtil Storgaarden var dannet.

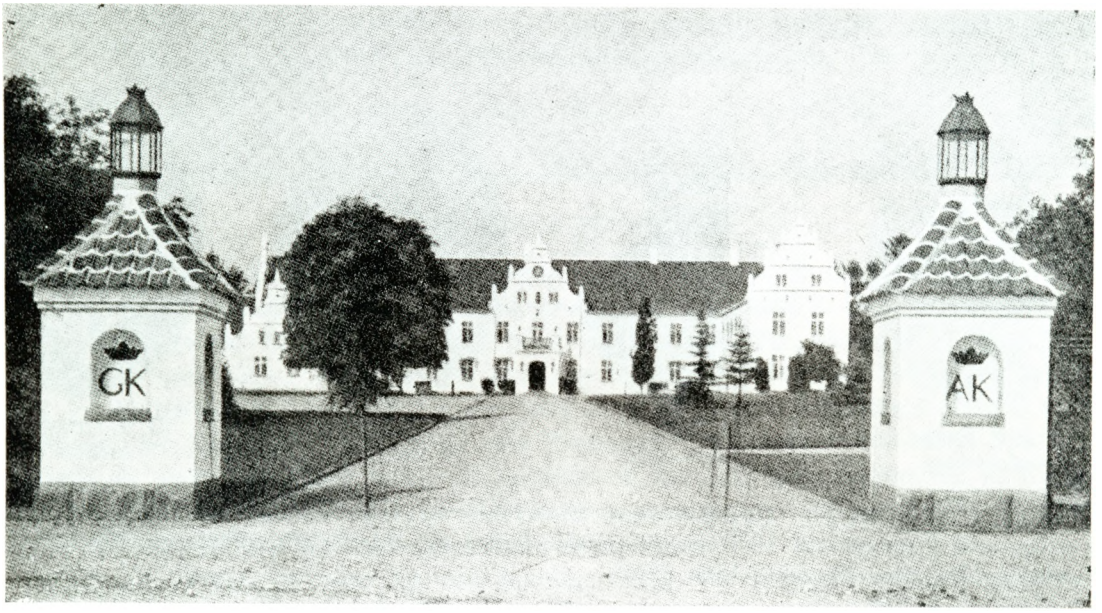

Vosnæs set fra Syd.

Men en saadan Skildring kan ikke gives. Dens første Ejer, hvis Navn er bevaret, hed Oluf Jepsen; han nævnes 1486. Gaarden var derpaa længe i Hænderne paa den adelige Familie Strangesen, derefter Gersdofferne, der næsten i hundrede Aar beholdt Vosnæs. Derefter tilhørte den en Del forskellige Mænd indtil den i 1870 blev købt af Grev A. C. V. Knuth til Liliendal. 1878 kom den til Grev G. F. H. Knuth, der fik den til Forpagtning indtil han i 1889 blev Ejer af den.

Vosnæs, som den nu staar, er Grev Knuths Værk. I planmæssig, velovervejet Rækkefølge er alle de gamle, forfaldne Bygninger bleven erstattede af nye statelige, hensigtsmæssige Huse. De gamle Bindingsværks Ladebygninger laa ganske tæt ved den, med Møddingen midt i Gaardspladsen, og spærrede for Udsigten. Arbejdet begyndte med, at de blev nedrevne, en stor moderne Lade og Kostald opførtes sydøst for Hovedbygningen, paa den anden Side den offentlige Vej, mens Forpagterbolig, Hestestald og Økonomibygningen blev anbragt mod sydvest. Derpaa kom Turen til Hovedbygningen, der blev nedreven omtrent til Grunden. I Stedet for Admiral Kriegers enetages Hus opførtes 1897 efter Tegning af Arkitekt Klein den nuværende toetages Hovedbygning med to enetages Sidefløje. Den østre er 1917 bleven forhøjet med en Etage. I Aarenes Løb er der stadig blevet fornyet og udvidet med en Del ved Gaardens Bygninger.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Vejen til Vosnæs fra Aarhus Grenaa Landevej fører gennem en Skov, der giver Læ for Vestenvinden. Hvor Skoven hører op, falder Jordsmonnet. Syd for Vejen, der gaar ret Vest—Øst, ligger Smedie, Hønsehus og forskellige Beboelseshuse, Nord for Vejen fortsætter Haven Skoven, derpaa kommer Forpagterbolig, Stalde og endelig Borggaarden i en passende Afstand fra Vejen med Plæner og Blomsteranlæg foran. Indkørslen flankeres af to høje fritstaaende, murede Piller, der bærer Lygter, tegnede af Professor Kampmann; Syd for Vejen er der dannet en Halvkreds af mægtige Kampesten, stillede paa Højkant; de er alle fundne paa Gaarden. Herfra viser den trefløjede hvidkalkede Bygning sig smukt. At Østfløjen er bleven forhøjet gør, at Symmetrien i Anlægget ikke føles saa stærkt som før. For rigtig at komme til sin Ret skal Hovedbygningen dog ses fra Nord, fra Havesiden. Den lange Hovedfløj med de takkede Gavle og Kviste hæver sig paa den øverste af tre Terasser og skjules ikke, men fremhæves af ualmindelig smukke Trægrupper. Vosnæs er ikke nogen historisk Gaard, der er ikke Spor af Museumsluft i den. Den er et Eksempel paa danske Herregaardes Livskraft.

K. F. H. Bagge,
Godsforvalter.

J. Bay,
Overforvalter.

O. Mortensen,
Skytte.

O. H. Münster,
Gartner.

Karl F. H. Bagge, Godsforvalter, Skovrider, er født den 28. Juli 1876 i Slagelse. Udlært ved Forstvæsnet 1900 fra Skovrider Brüel pr. Bornholm, ansat som Skovrider og Godsforvalter paa Vosnæs siden 1927.

J. Bay, Overforvalter, er født den 7. Januar 1898 i Sverige, Forvalter paa Løvenholm 1920—27, Forvalter paa Nøjsomhed paa Falster 1927 28, ansat som Overforvalter paa Vosnæs siden 1928.

Oscar Mortensen, Skytte, er født den 10. September 1894 i Kerteminde. Lært Jagtvæsenet paa Frisenborg, Assistent samme Sted 1921—22, Assistent paa Søbygaard 1922—31, ansat som Skytte paa Vosnæs siden 1931.

O. H. Münster, Gartner, er født den 12. December 1904 paa Frederiksberg. Udlært som Gartner paa forskellige Gartnerier, ligeledes i Udlandet, ansat som Gartner paa Vosnæs siden 1931.

Nationalforeningens Kystsanatorium ved Kalø Vig. Da Nationalforeningen til Tuberkulosens Bekæmpelse i 1909 ved „Høstblomsten" havde faaet en ny Indtægtskilde, opstod hurtigt den Tanke at anvende en Del af de ved denne lille Velgørenhedsblomst indkomne og indkommende Midler til Oprettelsen af nogle Kystsanatorier. Disse Kystsanatoriers Opgave er at modtage Børn med lettere Former af Kirtelsyge til Behandling. Kystsanatoriebehandlingen skal bl. a. gøre Børnene modstandsdygtige over for Tuberkulosen i dens farlige Former. En særlig københavnsk Organisation havde allerede i en Aarrække ejet og drevet et Par saadanne Kystsanatorier i Nordsjælland.

I April 1911 vedtog Foreningens Centralbestyrelse Opførelsen af de to første Kystsanatorier, hvert paa 30 Senge. Det ene af dem skulde lægges paa et passende Sted paa Jyllands Østkyst. Det blev til Kystsanatoriet ved Kalø Vig.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Nationalforeningens Kystsanatorium.

Kystsanatoriet ved Kalø Vig er beliggende ved Landsbyen Studstrup et Par Kilometer fra Løgten og Skødstrup Stationer paa Aarhus—Ryomgaardbanen. Den knapt 1 ha store Grund gaar lige ud til den paa dette Sted meget brede Vig. Stranden var oprindelig ganske pæn, men blev i Aarenes Løb mere og mere tangmættet, og Badningen maa foregaa fra Badehus ret langt ude i Vigen med dens meget lave Vandstand, men Børnene har iøvrigt en udmærket Tumleplads paa Terrænet, der omgiver den nette Frugt- og Køkkenhave, som det efterhaanden er lykkedes at faa opdyrket. Opførelsen af Kystsanatoriet blev under Ledelse af Arkitekt C. Schiøtz paabegyndt i Efteraaret 1911 efter Tegning af Arkitekt H. Gad og med denne som Medarbejder.

Bygningen er ganske enkel og med landligt Præg efter Beliggenheden. Facaderne er pudsede og kalkfarvede i ganske lys Tone. Taget er rødt Tegltag. I Forstue, Bad, Køkken og Klosetrum er der Flisegulve m. m. Kystsanatoriet, der er statsanerkendt, er saaledes indrettet, at det giver en overmaade nem og bekvem Drift, der gør det muligt at nøjes med et ganske lille Personale. Personalet bestaar af en fuldt uddannet Sygeplejerske som Forstanderinde samt en tilsynsførende Læge.

Segalt Skole er opført 1858. Skolen er 4-Klasset med ca. 100 Børn.

Rasmus Mikkel Mikkelsen, Førstelærer, er født den 13. Oktober 1885 som Søn af Lærer J. J. Mikkelsen og Hustru. Gift 1908 med Mariane Helbo. Dimitteret fra Gedved

Svend Andersen,
Førstelærer.

R. M. Mikkelsen,
Førstelærer.

J. P. Andersen,
Formand.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Seminarium, ansat som Førstelærer ved Segalt Skole siden 1920. Medlem af Menighedsraadet, Formand for Værgeraadet.

Skødstrup Sogns Sygekasse er oprettet den 21. December 1871. Sygekassen blev statsanerkendt den 15. Oktober 1900. Medlemsantallet er ca. 700. Formand er J. P. Andersen.

J. P. Andersen, Sygekasseformand, er født den 12. December 1877 i Virring Sogn, Randers Amt. Formand for Skødstrup Sogns Sygekasse, Medlem af Sogneraadet.

Medlemmer af Skødstrup Sogneraad er: Gaardejer J. R. Rasmussen, Formand, Gaardejer G. Hastrup, Gaardejer J. Andersen, Møller R. Jensen, Ølhandler J. P. Andersen, Bager E. Rasmussen og Banearbejder A. Chr. Christensen.

HJORTSHØJ-EGAA KOMMUNE bestaar af Hjortshøj og Egaa Sogne.

Hjortshøj Sogn omgives af Egaa, Skødstrup, Hornslet og Todbjerg Sogne samt Aarhus Amt. Egaa Sogn omgives af Hjortshøj og Skødstrup Sogne, Kalvø Vig og Aarhus Amt.

I Hjortshøj Sogn findes Byerne: Hjortshøj med Kirke, Præstegaard, Skole, Forskole, Brugsforening, Andelsmejeri og Jernbanestation, Kankbølle, Hesseballe med Folkehøjskole, Brandstrup med Skole samt en Samling af Gaarde og Huse.

I Egaa Sogn findes Byerne: Egaa med Kirke, Skole, Friskole, Efterskole, Brugsforening, Skæring med Skole, Fattiggaard med Asyl samt en Samling af Gaarde og Huse.

Hjortshøj Sogn har Tingsted i Hornslet og hører under Øster Lisbjerg Herreds Retskreds m. m., Rovsø Herreds Politikreds m. m., Aarhus Amtstuedistrikt, Øster Lisbjerg Lægekreds, Rovsø m. fl. Herreders Skattekreds, Øster Lisbjerg Herreds Vurderingskreds, Amtets 4. Folketingskreds, 7. Forligskreds og 4. Udskrivningskreds' 301. Lægd.

Egaa Sogn har samme Tingsted og hører under de samme Kredse som Hovedsognet samt 4. Udskrivningskreds' 300. Lægd.

Hjortshøj Kirke bestaar af Skib og Kor ud i eet med tresidet Afslutning, anseligt Taarn mod Vest og Vaabenhus mod Syd. Skibet er en Rest af et romansk Anlæg, bygget af raa Kamp med tildannede Hjørnekvadre. Syddøren er bevaret; flere Vinduer spores. I den senere Middelalder ombyggedes Koret i Skibets Bredde og fik sin nuværende tresidede Afslutning, Kirken fik Hvælvinger, og Taarn og Vaabenhus tilføjedes af Munkesten. Altertavle fra 1590 med Maleri fra 1877 af Lyders. Romansk Granitfont med Dyrefigurer. Daabsfad, skænket 1696 af Præsten Jens Vinding. Prædikestol fra 1682 i Barokstil, med snoede Søjler.

Egaa Kirke, kaldtes i katolsk Tid Simonis og Judæ Kirke, bestaar af Kor og Skib, Taarn mod Vest og Vaabenhus mod Syd. Kor og Skib er fra romansk Tid af raa kløvet Granit med Kvadre paa Hjørnerne. Korbuen og delvis Syddøren er bevarede, Norddøren og flere Vinduer spores. I den senere Middelalder indbyggedes Hvælvinger, og Taarn med hvælvet Underrum, og Vaabenhus tilføjedes af røde Munkesten. Altertavle i Renaissancestil med et Maleri fra 1873 af Lyders. Antemensalet, restaureret 1898 af E. Rothe, er et Maleri fra 1523, skænket af Kantor i Aarhus Georg Samsing, hvis Vaaben er malet derpaa tillige med Aarhusbispen Ove Billes fædrene og mødrene Vaaben og Aarhus Stifts Mærke. Romansk Granitfont med Dobbeltløver. Rigt udskaaren Prædikestol i gotisk Stil, sikkert fra den katolske Tid. —

Paa Kirkegaarden er 1896 opført et Ligkapel.

H. F. Bramming Hansen, Sognepræst.

Hans Frederik Bramming Hansen, Sognepræst, er født den 11. Maj 1890 som Søn af Lærer Rasmus Hansen og Hustru Kirstine, født Bramming. Gift 1919 med Anne Marie Mikkelsen, cand. theol. 1916, Præst ved Johannes Kirken 1920, ansat som Sognepræst ved Hjortshøj-Egaa Menigheder siden 1925, Formand for Menighedsraadet, i Bestyrelsen for K. F. U. M.s sociale Arbejde.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Egaa Efterskole er oprettet af Egnens Beboere i 1921. En Bondegaard blev dette Aar udstykket, og dens Hovedbygning med stor Have blev indrettet til Brug for en Efterskole, der skulde tage sig af den yngste Ugdoms Uddannelse og Opdragelse. Egnens Beboere med nuværende Sogneraadsformand Anders Bomholt i Spidsen dannede et Interessentskab, der indsamlede og skænkede ca. 20,000 Kr., til Skolens Start. Dette Selskab henvendte sig til nuværende Forstander Ejnar Pedersen og Hustru og bad dem overtage Skolens Ledelse, saa at de drev den helt for egen Regning og Risiko. Og saaledes blev det. Skolen er beregnet paa ca. 50—60 Kostelever i 14—18 Aars Alderen.

Fra Egaa Efterskoles Idrætsplads.

Piger i 4 Sommermaaneder, Drenge i 5 Vintermaaneder. Skolen er statsanerkendt, og uformuende Elever kan søge Statsunderstøttelse til deres Skoleophold. Der lægges mest Vægt paa praktiske Ting saasom Sløjd, Husflid, kvindeligt Haandarbejde, Vævning m. m., dernæst har Fag som Dansk, Regning og Bogføring betydeligt Timetal. Desuden drives megen Gymnastik og Sport, og om Sommeren Badning ved Kalø Vig, hvor Skolen har eget Badehus. De Elever, der ønsker det, faar Undervisning i Engelsk. Historie, Samfundslære, Geografi og Fysik meddeles gennem Foredrag eller Samtale. Skolen søges af Elever fra hele Landet og har i sine 12 første Virkeaar været besøgt af ca. 1000 Elever ialt. Skolen ligger i en smuk og frugtbar Egn 8 km Nord for Aarhus, nær Aarhus—Grenaa Landevejen.

Ejnar F. Pedersen, Forstander, er født den 11. September 1877 i Hørmested Sogn, Hjørring Amt, som Søn af Bygmester og Husmand Anders Chr. Pedersen og Hustru Thomine, født Jensen. Højskoleophold 2 Gange paa Frederiksborg Højskole, senere paa Askov

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

E. F. Pedersen,
Forstander.

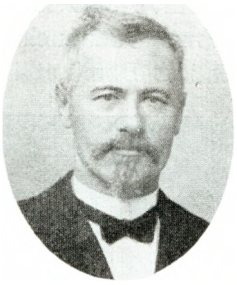

M. P. Himmelstrup,
Førstelærer.

Joh. Schiødt Nielsen,
Førstelærer.

H. Allerslev Jensen,
Lærer.

udvidede Højskole, Højskolelærerkursus og Aarskursus paa Statens Lærerhøjskole; Lærer ved Rosilde-Refsvindinge Friskole paa Fyn fra 1898—1918; senere knyttet til et Par kommunale Ungdomsskoler paa Sjælland og i 1921 ansat som Forstander paa Egaa Efterskole. Har udgivet flere lokalhistoriske Bøger og Smaaskrifter: „Refsvindinge Friskole 1865—1915", „Under Valg", 1916, „Friskolelærer Brøndsted", „Kirkeklokkens Saga" og „Friderich Bagger til Julskov", der er udgivet af Svendborg Amts historiske Selskab, og til hvis Udarbejdelse Forfatteren modtog Understøttelse af „Den grevelige Hjelmstjerne-Rosenchronske Stiftelse". Studieophold i Udlandet: England, Italien og Sverige.

Hjortshøj Skole er opført 1903 og senere udvidet med en Forskole. Skolen er 4-Klasset med ca. 55 Børn.

Brandstrup Skole er bygget 1876. Skolen er 2-Klasset med ca. 40 Børn.

Egaa Skole er opført 1867. Skolen er 3-Klasset med ca. 53 Børn.

Skæring Skole er oprettet 1818. Før den Tid blev der holdt Skole i lejede Lokaler i Byen. Den nuværende Skolebygning er bygget 1918—19. Skolen er 4-Klasset med ca. 75 Børn.

Martin Salmonsen, Førstelærer, er født den 13. November 1897 som Søn af Lærer P. Kr. Salmonsen og Hustru Petrea, født Böcker. Gift 1925 med Kathrine Lund-Høstgaard. Dimitteret 1924, ansat som Førstelærer ved Hjortshøj Skole, Formand for Værgeraadet, Formand for Folkebogsamlingen.

M. P. Himmelstrup, Førstelærer, er født den 12. August 1865 i Brøndum Sogn, Viborg Amt, som Søn af Lærer J. M. Himmelstrup og Hustru Mette Marie, født Nielsdatter. Gift 1894 med Signe K. Strandgaard. Dimitteret 1886 fra Ranum Seminarium, ansat som Førstelærer ved Egaa Skole siden 1898, Formand for Egaa Brugsforening.

Johannes Schiødt Nielsen, Førstelærer, er født den 13. December 1888 i Randers Amt som Søn af Gaardejer Anton Nielsen og Hustru Mette, født Rasmussen. Gift 1914 med Astrid Margrethe Vinther. Dimitteret 1910 fra Nørre Nissum Seminarium, ansat som Førstelærer ved Skæring Skole siden 1914.

Herluf Allerslev Jensen, Lærer, er født 13. Septbr. 1902 i Givskud Sogn, Vejle Amt. Dimitteret 1927 fra Jellinge Seminarium, ansat som Lærer ved Egaa Skole siden 1930.

Chr. Bach,
Lærer.

Christian Bach, Lærer, er født den 11. Marts 1890 i Ølby Sogn, Ringkøbing Amt. Dimitteret 1913 fra Nr. Nissum Seminarium, ansat som Lærer ved Brandstrup Skole siden 1919.

Ellen Viskum, Lærerinde, er født den 11. Oktober 1900 i Viskum Sogn, Viborg Amt. Dimitteret 1920 fra Vejle Seminarium, ansat som Lærerinde ved Hjortshøj Skole siden 1924.

E. Viskum,
Lærerinde.

Maren Fog-Christensen, Lærerinde, er født den 29. September 1892 i Ring Sogn,

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Skanderborg Amt. Dimitteret 1917 fra Odense Seminarium, ansat som Lærerinde ved Skæring Skole siden 1919.

R. Kaysen,
Distriktsjordemoder.

Egaa Brugsforening. Medlemsantallet er ca. 125. Omsætningen var 1932 paa 117,000 Kr. Formand er Førstelærer Himmelstrup. Foreningens Uddeler er M. P. Andersen, der har været ved Brugsforeningen siden 1921.

R. Kaysen, Distriktsjordemoder, har taget Jordemodereksamen 1922, Distriktsjordemoder i Hjortshøj siden 1923.

Medlemmer af Hjortshøj-Egaa Sogneraad er: Gaardejer A. Bomholt, Formand, Tømrer R. Helbo Sørensen, Bestyrer A. Bertelsen, Gaardejer S. Jørgensen, Arbejdsmand Chr. Christiansen, Gaardejer H. P. Petersen, Arbejdsmand J. T. Laursen, Gaardejer J. Jensen og Tømrer J. Rasmussen.

TODBJERG-MEJLBY KOMMUNE bestaar af Todbjerg og Mejlby Sogne.

Todbjerg Sogn omgives af Mejlby Sogn og Sønderhald Herred, Hornslet og Hjortshøj Sogne samt Aarhus Amt.

Mejlby Sogn omgives af Todbjerg Sogn, Sønderhald og Galten Herreder samt Aarhus Amt.

I Todbjerg Sogn findes Byerne: Todbjerg med Kirke, Præstegaard, Skole, Forskole og Brugsforening, Haarup med Andelsmejeri, Linaa med Brugsforening, Balle med Skole, Bendstrup med Skole, Grøttrup og en Samling af Gaarde og Huse samt Hovedgaarden Skaarupgaard. — I Mejlby Sogn findes Byen Mejlby med Kirke, Skole, Forskole, Mejlby Sparekasse og Brugsforening samt en Samling af Gaarde og Huse.

Todbjerg Sogn har Tingsted i Hornslet og hører under Øster Lisbjerg Herreds Retskreds, Rovsø Herreds Politikreds, Aarhus Amtstuedistrikt, Øster Lisbjerg Lægekreds, Rovsø med flere Herreders Skattekreds, Øster Lisbjerg Herreds Vurderingskreds, Amtets 4. Folketingskreds, 7. Forligskreds og 4. Udskrivningskreds' 302. Lægd.

Mejlby Sogn har samme Tingsted og hører under de samme Kredse som Hovedsognet samt 4. Udskrivningskreds' 303. Lægd.

Todbjerg Kirke bestaar af Kor og Skib samt Vaabenhus mod Syd. Kor og Skib er fra romansk Tid af Granitkvadre paa profileret Sokkel. Korbuen, med udhugne Ornamenter paa Kragbaandene, og begge Portaler med Relieffer paa Siderne og paa Tympana er bevarede; flere Vinduer spores. Paa Korgavlen to udhugne Mandshoveder. I den senere Middelalder indbyggedes Hvælvinger, og Taarn og Vaabenhus af Granitkvadre og Munkesten tilføjedes. Senere blev Taarnets Overdel nedbrudt i Højde med Skibet. 1854 opførtes et lille Klokketaarn over Vaabenhuset. I det hvælvede Taarnrum, med Spidsbue ind til Skibet, nu Orgelrum, var der tidligere Begravelseskapel for Familien Secher paa Skaarupgaard. Paa Korgavlen P. N. Sechers Navnecifre og Aarstallet 1804; udvendig i Vaabenhusets Gavlmur 2 middelalderlige Ligsten med Billeder. Paa Nordvæggen i det anselige Kor Kalkmalerier fra det 12. Aarhundrede, restaureret 1905 af E. Rothe. Altertavle i Renaissancestil med Rokokovinger og 3 moderne Gibsfigurer. Alterbordspanel fra Slutningen af 1500. Prædikestol i Renaissancestil. Alterstager fra 1580. Romansk Granitfont med Dobbeltløver. I den gamle jernbeslaaede Kirkekiste fandtes i 1905 et gammelt Pergamentbrev fra det 14. Aarhundrede tillige med en Del Mønter fra ca. 1250—1400. Brevet er nu i Rigsarkivet, men en Kopi opbevares sammen med Mønterne i Kirken.

Mejlby Kirke bestaar af Kor og Skib samt Vaabenhus mod Vest. Skib og Kor, med Apsis, er oprindelig opført i romansk Tid af Granitkvadre paa profileret Dobbeltsokkel.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

1874 maatte Kirken paa Grund af Brøstfældighed næsten helt ombygges; kun Apsis, med den oprindelige Halvkuppelhvælving, og største Delen af Koret lodes urørte; de i den senere Middelalder indbyggede Hvælvinger fjernedes, Kirken fik Bjælkeloft, og Vaabenhuset, af hugne Granitkvadre, opførtes. Den tidligere Syddør, med Tovsnoninger, Løvefigur og paa Tympanon tre siddende Figurer, opsattes som Indgang til Vaabenhuset: Norddøren, ligeledes med Tympanon, hvorpaa to Løvefigurer, og flere Vinduer er tilmurede. Altertavle og Prædikestol fra den gamle Kirke. Romansk Granitfont med Løvværk og Dyrefigurer. Paa Kirkegaarden er 1921 opført et Ligkapel.

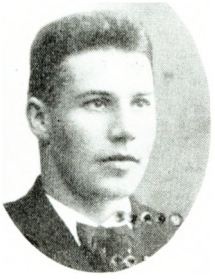

Th. Jacobsen,
Førstelærer.

Mejlby Skole er opført 1913 og udvidet med en Forskole i 1901. Skolen er 4-Klasset med ca. 100 Børn.

Jens Marinus Sørensen, Førstelærer, er født den 10. August 1877 som Søn af Gaardejer S. Sørensen og Hustru Else, født Nielsen. Gift 1904 med Dorthea Pedersen. Dimitteret 1901 fra Ranum Seminarium, ansat som Førstelærer ved Mejlby Skole.

Elna Rasmussen, Lærerinde, er født den 5. Oktober 1881 i Sorø Amt. Dimitteret 1912 fra København, ansat som Lærerinde ved Todbjerg Skole siden 1913.

A. Søndergaard,
Dyrlæge.

Aksel Søndergaard, Dyrlæge, er født den 26. April 1896 som Søn af Rentier S. Søndergaard og Hustru Ane Sofie, født Nielsen. Gift 1928 med Emmy Hansen. Dyrlægeeksamen fra Veterinærskolen, praktiserende Dyrlæge i Mejlby-Hjortshøj.

Medlemmer af Todbjerg-Mejlby Sogneraad er: Købmand Lauge Johansen, Formand, Gaardejer R. Bonnesen, Lærer J. M. Sørensen, Gaardejer A. Sørensen, Statshusmand P. M. Grewe, Gaardejer J. Møller, Boelsmand H. N. Hansen, Arbejdsmand J. M. Thomassen og Gaardejer A. Laursen.

FRELSENS HÆR I RANDERS AMT.

FRELSENS HÆR er Navnet paa en religiøs Bevægelse, som i 1865 rejstes i Østlondon af William Booth og hans Hustru Cathrine i den Hensigt at naa de fattigste og mest forkomne med Evangeliet. Da mange af disse, som Kirken ikke bød Plads for, snart sluttede sig til Bevægelsen, antoges Navnet „Den Kristne Mission", og i 1878 omorganiseredes den efter Militærsystem og kaldtes „FRELSENS HÆR". Den bestaar af Mennesker, der frivilligt forpligter sig til at arbejde for deres Medmenneskers Omvendelse (Frelse). Kvinder ligestilles med Mænd i denne Gerning, og man anvender militære Titler og Uniformer med Distinktioner efter Rang. Fanen er rød med blaa Kant og gul Stjerne, og den bærer Inskriptionen „Blod og Ild". William Booth var indtil sin Død i 1912 General for denne store, verdensomfattende Arme og ledede denne hjulpet af sine Kommandører, Oberster og andre Officerer. Til sin Efterfølger udnævnte han sin Søn W. Bramwell Booth. Den 1. Januar 1918 virkede Hæren i 62 Lande, og paa mere end 40 Sprog talte 17,374 Officerer, 63,464 Underofficerer, 28,747 Musikanter og Hundredetusinder af Soldater og Rekrutter. Hærens Organ „Krigsraabet" udgives ugentlig, og andre

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Tidsskrifter maanedlig, ialt udgives 82 forskellige. Sin store Styrke har Frelsens Hær deri, at den er international, men hvert Land arbejder (under sin Kommandør) uafhængigt. Hvert Territorium deles i Divisioner og Korps, der har sine ansvarlige Officerer. Et Korps ledes som Regel af 2 Officerer (Kaptajn og Løjtnant), som sammen med Soldaterne besørger de offentlige Møder. De, som slutter sig til Frelsens Hær bliver Soldater, og de bedst egnede udnævnes til Underofficerer og er Officerernes nærmeste Hjælp. Fra Soldaterne rekruteres ogsaa Officersrækkerne, de gennemgaar Krigsskolen som „Kadetter", hvorefter de staar et Aar paa Prøve. I sin Lære er Frelsens Hær nærmest ukonventionel, den søger i alle protestantiske Lande ved sin Virksomhed at blæse Aandens Liv ind i den Lære, som allerede forkyndes, og opfordrer Individerne til at leve Livet i Harmoni i Læren. Afvigende Opfattelse i Lærerspørgsmaalet finder aldrig Udtryk i Frelsens Hærs Møder. I mange Lande begynder man med en March, og et Friluftsmøde ledes med korte Taler (Vidnesbyrd), vekslende med Sang, Musik og Omkvæd, som synges om igen flere Gange, derved bringes Tilhørerne til at lære Tekst og Melodi og deltage i Sangen. Paa alle Møder findes „Bodsbænken", hvor uomvendte opfordres til at knæle og bede. Indenfor Organisationen har et stort socialt Arbejde vokset sig frem. I 1890 udkom „I det mørkeste England og Vejen udad", hvor General Booth fremsatte en Plan til at redde og oprejse de uomvendte, og i Overensstemmelse dermed har By- og Landkolonier i flere Lande allerede været i Virksomhed, saaledes at Emigrationen fra de overbefolkede Byer er virkeliggjort, og den udvides stadig, omend den ikke har naaet den Udstrækning og Form, som Planen gaar ud paa. I stor Udstrækning kommer Frelsens Hær nødlidende af alle Slags til Hjælp og har paa dette Omraade med smaa Midler udfoldet en stor Arbejdskraft, som vidner om varme Hjerter og praktisk og økonomisk Sans. Saaledes havde den i 1918 ialt 1231 sociale Institutioner, deriblandt: Herberger, Maddepoter, Arbejdshjem, Landkolonier, Fængselshjem, Militærhjem, Arbejdsanvisningskontorer, Drankerhjem, Børnehjem og -krybber, Redningshjem for Kvinder, Hjem for Mødre, Slumstationer m. m. I Efteraaret 1905 gav Mr. Georg Herring 100,000 £, som Frelsens Hær forvalter, for at skaffe ubemidlede Selvejerhjem i Storbritanien, i 1906 aabnedes Anti-Selvmorderbureauer, som nu er startet i de fleste store Verdensbyer, og især under Verdenskrigen har Frelsens Hær paa mangfoldige Maader udført et beundringsværdigt Arbejde.

William Booth og Hustru.

* * *

Til Danmark kom Frelsens Hær den 8 Maj 1887. Her i Landet findes 6 Divisioner, 83 Korps og 44 Udposter. Hæren virker ved Natherberger for Mænd, Arbejdshjem, Køkken til Levering af billig Mad, Arbejdsbureau, Understøttelseskontor, Eftersøgelseskontor (hvorfra eftersøges forsvundne Personer i Danmark og Udlandet), Optagelseshjem for løsladte Fanger og ulykkeligt stillede Mænd, Brændeforretninger, Redningshjem for Kvinder, Slumposter for gratis Sygepleje og Vuggestuer. Frelsens Hær har sit Hovedkontor i København og her udgives „Krigsraabet" og „Den unge Soldat og Officeren", der er privat Maanedsskrift for Hæren.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

C. Chr. Jensen,
Korps-Sergentmajor.

A. S. Jensen,
Frue.

P. N. Søndergaard,
Sergentmajor.

E. Søndergaard,
Frue.

I Jylland findes 3 Divisioner: Midtjyllands med Hovedkvarter i Aarhus, Nordjyllands med Hovedkontor i Aalborg og Sydjyllands med Hovedkontor i Odense. Midtjyllands Division oprettedes i 1931 og lededes af Brigader Niels Martin Thorsen.

Einar Sigvald Jensen, Kaptajn, er født den 24. September 1895 i Nidløse Sogn som Søn af Arbejdsmand A. P. Jensen og Hustru Kathrine, f. Jensen. Gift 1928 med Betty Rosbech. Indtraadte i Frelsens Hær i 1910, var ca. 1½ Aar i Norge, paa Kadetskolen 17. Juni 1920, Løjtnant 23. November 1920, Kaptajn 29. Maj 1923, rejste med Stabsmusikkorpset i ca. 4½ Aar og var dettes Leder i forskellige Lande (Danmark, Sverige, Finland, Estland, Letland og Tyskland), Kaptajn i Nakskov, derefter i „Templet" i København, fra 1. Juni 1932 til 1. Decbr. 1932 Adjudant-Kaptajn i Aalborg, forflyttedes derefter til Randers.

Betty Jensen, Kaptajn, var paa Kadetskolen fra Maj 1923 til Januar 1924, derefter som Kadetsergent i London, virkede paa Halvøen Cornwall indtil 30. Maj 1924, var i Nykøbing F. fra 1. Juni 1924 til 30. November s. A., derefter i København og i 3 Aar ansat paa Hovedkontoret for Kvinders sociale Arbejde, nu Kaptajn i Randers.

Carl Christian Jensen, Korps-Sergentmajor, er født den 16. Marts 1878 paa Bornholm som Søn af Sømand Rasmus Jensen og Hustru Bodil Kirstine, født Johansen. Gift 1910 med Anine Sophie Larsen. Har virket som Musiksergent, Musikleder og Korps-Sergentmajor i Randers Korps i 16 Aar og været knyttet til Frelsens Hær i 40 Aar.

Anine Sophie Jensen, Frue, er født den 21. August 1874 i Thisted Amt som Datter af Tømmermand Lars Larsen og Hustru. Gift 1901 med Carl Christian Jensen. Indviedes den 21. August 1896 i Løgstør, og har virket som Børneforbundsleder, Kompagnileder og Besøgssergent og været knyttet til Randers Korps siden 1. Maj 1917.

Poul Nielsen-Søndergaard, Sergentmajor, er født 1877 i Erslev paa Mors og gift 1905 med Elisabeth Bach. Indtraadte i Frelsens Hær i 1916, virker i Hobro.

Elisabeth Søndergaard, Frue, er født den 24. August 1885 som Datter af Niels Bach og Hustru. Gift 1905 med Poul Nielsen-Søndergaard. Indtraadte i Frelsens Hær i 1906, Hjemforbundssekretær siden 24. April 1928. Virker i Hobro.

Chr. Andersen,
Musiksergent.

Christian Andersen, Musiksergent, er født den 11. Oktober 1894 i Hovedgaard som Søn af Jens Peter Andersen og Hustru. Gift 1926 med Clara Asta Hansen. Har virket som Musiker siden 1911, nu Musiksergent. Fru Andersen virker ligeledes i Hærens Tjeneste.

Caroline Mortensen, Hjemforbundskasserer, er født den 30. November 1876 i Nyrup Sogn som Datter af Lars Peter Jørgensen og Hustru. Gift 1900. Indtraadte i Frelsens Hærs

C. Mortensen,
Hjemforbundskasserer.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

S. Jensen,
Ungdomssergentmajor.

A. D. M. Jensen,
Ungdomssergentmajor.

M. F. Andersen,
Kasserer.

K. N. M. Larsen,
Løjtnant.

Hobro Afdeling 1918, Leder af Søndagsskolen og Børneforbundet, Hjemmeforbundskasserer i Hobro i 6 Aar.

Signe Jensen, Ungdomssergentmajor, er født den 29. April 1900 i Gimsing ved Struer som Datter af Fiskehandler Poul Petersen og Hustru. Gift 1924. Indtraadte i Frelsens Hær i 1919, virkede i Struer og Holstebro og siden 1. Maj 1931 i Randers. Leder af Ungdommens Arbejde i Søndagsskolerne.

Astrid Dusine Marie Jensen, Ungdomssergentmajor, er født i Aalborg Amt og er Plejedatter af Peter Jacobsen og Hustru. Indtraadte i Frelsens Hær i Hobro den 10. April 1925, Ungdomssergentmajor i Hobro siden 1931.

Margrethe Frederikke Andersen, Kasserer, er født den 7. Februar 1878 i Valsgaard ved Hobro som Datter af Gartner Jørgen Jensen og Hustru. Gift 1907. Indtraadte i Frelsens Hær i Nibe i 1898, virket i Frelsens Hær i Randers i ca. 28 Aar, har beklædt flere ledende Stillinger, været Hjemforbundsleder og er nu Kasserer. Virkede fra 1928 til 1932 som Missionsofficer i Brasilien, men vendte hjem paa Grund af Sygdom.

Kitty Nelly Marie Larsen, Løjtnant, er født den 30. Oktober 1909 i Bergen i Norge som Datter af Niels Chr. Larsen og Hustru. Virket indenfor Frelsens Hær i 11 Aar. Løjtnant blandt Slumsøstrene, gjort Tjeneste i København og nu i Randers.

Agnes Kathrine Madsen, Kaptajn, er født den 3. August 1894 i Nykøbing F. som Datter af Murer Jørgen Madsen og Hustru. Indtraadte i Frelsens Hær i Maribo i 1921, har virket 2½ Aar i Odense og 2½ Aar i København, er Leder af Slumstationen i Randen 30. August 1932.

Rettelser.

Ved en beklagelig Fejltagelse er der sket følgende Ombytning af Portrætter:

Side 35: Kirkegaardsinspektør L. V. Andersen og Graver A. S. Arendt.

Side 308 og 312: Førstelærer Hanghøj og Uddeler Fugdahl.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

REGISTER

Under Randers Købstad findes følgende Afsnit:

	Side
Randers Bys Historie	5
Randers Byraad	17
Randers Havn	18
Randers Fjords Lodseri	22
Randers Hospital	25
Sct. Mortens Kirke	29
Sct. Peders Kirke	32
Den katolse Kirke i Randers	32
Randers ældre Kirkegaard	35
Randers Statsskole	35
Randers kommunale Skolevæsen	38
C. la Cours Skole	38
Westrups Realskole	40
Randers Realskole	41
Forberedelsesskolen	41
Randers tekniske Skole	42
Randers Handelsskole	45
Centralbiblioteket i Randers	45
Randers Amts Vejvæsen	46
Randers Amts Vandløbsvæsen	47
Randers Raadhus	47
Ting- og Arresthuset	48
Politistationen	48
Randers Købstads Sygehus	50
Randers Amts- og Bys Epidemisygehus	54
Sct. Josephs Hospital og Amtssygehus i Randers	55
Randers Forsørgelseshjem	56
De gamles Hjem	57
Randers Børnehjem „Christiansborg“	58
Børnenes Vels Optagelseshjem	58
Sct. Josephs Søstrenes Børnehjem i Randers	59
Randers Børneasyl	59
Randers Museum	60
Randers kommunale Elektricitetsværk	63
Randers Vandværk	64
Randers Gasværk	67
Randers Toldsted	68
Randers Postvæsen	73
Randers Bys Jernbaner	74
Randers—Hadsund Jernbane	77
Randers Telefoncentral	78
Randers Garnison	79
Randers Haandv.- og Industriforening	81
Randers Handelsstandsforening	84
Randers Haandværker-Sangforening	85
Forsvarsbrødrene for Randers og Omegn	86
Randers Garderforening	87
Randers Rytteriforening	87
Marineforeningen for Randers og Omegn	88
Intendanturforeningen for Randers Amt	88
Infanteriforeningen f. Randers og Omegn	89
Fæstningsartilleriforeningen for Randers og Omegn	89
Feltartilleriforeningen for Randers og Omegn	89
Pionerforeningen f. Randers og Omegn	89
Randers Politiforening	89
Randers Amts Husholdningsselskab	90
Randers Amts samvirkende Husmandsforeninger	91
De samv. Idrætsklubber i Randers	91
Randers Amts Skytte-, Gymnastik- og Idrætsforening	92
Randers gymnatiske Forening	93
Randers Sportsklub „Freja“	93
Randers Lawn-Tennis Klub	94
Randers Roklub	95
Private Personer	95

Under Hobro Købstad findes følgende Afsnit:

	Side
Hobro Bys Historie	97
Hobro Byraad	107
Hobro Kirke	107
Hobro Bys Rets- og Politietat	110
Det kommunale Skolevæsen	112
Hobro tekniske Skole	114
Hobro Handelsskole	115
Hobro Museum	116
Biblioteket for Hobro og Omegn	116
Hobro Havn	117

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

	Side
Hobro Amts- og Bysygehuset samt Tuberkulosehospitalet	118
Hobro statsanerkendte Sygekasse	120
Hobro Alderdomshjem	121
Hobro med Mariager Toldsted	121
Hobro Jernbanestation	122
Hobro Postkontor	123
De kommunale Værker	124
Hobro Bys Hoteller	124
Hobro Apotek	125
Selskabet „De Danske Forsvarsbrødre" Hobro Afdeling	125
Hobro Restauratørforening	126
Hobro Mandskor	127
Hobro Skyttelaug	127
Hobro Svømmeklub	128
Hostruphuse Borgerforening	128
Private Personer	128

Under Grenaa Købstad findes følgende Afsnit:

	Side
Grenaa Bys Historie	131
Grenaa Kirke	142
Grenaa Raadhus	143
Grenaa kommunale Skolevæsen	145
Grenaa tekniske Skole	146
Djursland Museum	147
Syge- og Epidemisygehuset i Grenaa	148
Grenaa Havn	151
Grenaa Jernbaner	152
Grenaa kommunale Værker	153
Grenaa Asyl	154
Grenaa Alderdomshjem	155
Grenaa Fattiggaard	155
Grenaa Sømandshjem	155
Tekstilarbejdernes Sygekasse i Grenaa	156
Grenaa Sygekasse	156
Grenaa Haandværkerforening	157
Grenaa Handelsforening	159
De danske Forsvarsbrødre for Grenaa og Omegn	159
Grenaa Arbejderforening	161
Grenaa Fiskeriforening	162
Den selskabelige Forening for Grenaa og Omegn	162
Radioklubben for Grenaa og Omegn	162
Arb. Radioklub f. Grenaa og Omegn	163
Grenaa og Omegns Brugsforening	163
Grenaa Havns Brugsforening	164
Grenaa Beværterforening	164
Grenaa Afholdsforening	165
Grenaa Idrætsforening	165
Private Personer	167

Under Ebeltoft Købstad findes følgende Afsnit:

	Side
Ebeltoft Bys Historie	168
Hobro Byraad	175
Hedeselskabets 2. Plantagedistrikt	176
Ebeltoft Kirke	179
Raad-, Ting- og Arresthuset	181
Ebeltoft Borger- og Realskole	183
Ebeltoft Museum	184
Ebeltoft Havn	185
Amts- og Bysygehuset i Ebeltoft	186
Toldvæsenet i Ebeltoft	187
Ebeltoft Postvæsen	188
Ebeltoft Bøgeskov	189
Ebeltoft Haandværkerforening	189
Ebeltoft Handelsforening	190
Ebeltoft Brugsforening	190
Ebeltoft Idrætsforening	190
Private Personer	191

Under Mariager Købstad findes følgende Afsnit:

	Side
Mariager Bys Historie	192
Mariager Byraad	198
Mariager Kirke	198
Mariager Borger- og Realskole	202
Raad-, Ting- og Arresthuset	203
Mariager Toldvæsen	204
Mariager Postvæsen	205
Mariager—Faarup—Viborg Jernbane	206
Mariager Folkebibliotek	206
Mariager Haandværkerforening	207
Private Personer	208

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Sognefortegnelse:

	Side
Aalsø	218
Agri	211
Albøge	223
Albæk	338
Anholt	261
Asfærg	290
Avning	347
Borup	334
Bregned	373
Dalbyneder	280
Dalbyover	280
Dronningborg Landsogn	333
Draaby	209
Ebeltoft Landdistrikt	208
Ebdrup	236
Egens	211
Egaa	390
Enslev	285
Enslev	237
Estruplund	323
Essenbæk	345
Faarup	290
Favsing	347
Falslev	266
Feldballe	233
Fjellerup	251
Fuglslev	230
Gammelsogn	237
Gassum	293
Gerlev	285
Gessing	355
Gimming	337
Ginnerup	259
Gjerrild	244
Glenstrup	288
Glesborg	251
Hadbjerg	316
Hald	296
Halling	318
Hammelev	237
Harridslev	338
Haslund	302
Helgenæs	217
Hem	268
Hemmed	244
Hillested	227
Hjortshøj	390
Hoed	218
Holbæk	319
Homaa	221
Hornslet	379
Hvilsager	366
Karlby	239
Kastbjerg	275
Kastbjerg	250
Knebel	213
Koed	358
Kolind	236
Kovsted	292
Kristrup	343
Krogsbæk	369
Kærby	287
Laurbjerg	305
Lem	337
Lerbjerg	305
Lime	366
Linde	297
Lyngby	223
Mariager Landsogn	265
Marie Magdalene	358
Mejlby	393
Mellerup	340
Mygind	369
Mørke	378
Nimtofte	260
Nødager	235
Nørager	364
Nørre Aarslev	364
Nørre Galten	306
Nørre Hørning	364
Nørre Onsild	271
Raaby	281
Raasted	336
Rimsø	250
Roelse	213
Rosmos	227
Rud	313
Seem	268
Skader	371
Skarresø	236
Skellerup	270
Skødstrup	386
Skørring	369
Snæbum	273
Spenstrup	293
Støvring	340
Svenstrup	269
Sødring	281
Sønder Hornum	273
Sønder Onsild	271
Søby	371
Tirstrup	230
Todbjerg	393
Torsager	374
Tved	214
Tvede	297
Tøstrup	260
Udby	319
Udbyneder	275
Veggerslev	241
Vejlby	221
Vejlby	352
Vester Alling	363
Vester Tørslev	289
Villersø	241
Vindblæs	274
Virring	345
Vissing	306
Vistoft	216
Vivild	352
Voldum	313
Voldby	239
Vore	323
Vorup	299
Værum	303
Ødum	316
Ølst	302
Ørum	303
Ørum	255
Ørsted	325
Øster Alling	363
Øster Tørslev	283

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK